

SLOVENSKI JADRAN

LETNO III, ŠTEV. 11

Koper, petek 12. marca 1954

POSAMEZNA ŠTEVILKA 10 DIN

DR. ANTON OCVIRK:

Srečko Kosovel 1904 — 1926

Pretesen je okvir teh spominskih vrstic, posvečenih Srečku Kosovemu ob petdeseti obletnici njegovega rojstva, da bi mi bilo mogoče na tančneje orisati njegovo človeško in pesniško podobo in popisati pot, kakor je bila kratka, ki jo je v življenju prehodil od Ščanec na Krašu, kjer se je rodil 18. marca 1904, preko Tomaja, osrednjega pokrajinskega okolja, v katerem je doraščal in preživil svojo mladost, mimo Ljubljane, kjer so mu potekala študentovska leta, polna pomanjkanja, upov in velikih ciljev, pa vse tja do njegove prezgodnje, neprizanesljive smrti v Tomaju 27. maja 1926. Moja beseda je okorna in kakor da bi oklevala, kako naj poda v nekaj skromnih stavkih bistvene umetniške in idejne značilnosti njegove osebnosti, osebnosti ustvarjalca, ki ga moramo po vrednosti njegovega literarnega dela uvrstiti med naše najzazitejše, najbolj pretresljive lirike.

Zdi se mi, da se utegnemo z uspehom približati Kosovelovi pesmi, če jo skušamo doumeti iz časa, v katerem je nastala, in iz tistih njenih notranjih prvin, v katerih se kar najverneje odraža poetov čustveni in miseln svet.

Avtor »Ekstaza smrti« se je oblikoval v letih, ko je zajela Evropo prva svetovna vojna s svojo grózotnostjo in slepo razdiralno silo. Čeprav je bil še mlad, ko se je svetovni požar razplamtel do viška in zatem upahnihil v težki moralni depresiji prvih povojnih let, je že zgodaj občutil blazni nesmisel vsespolnega uničevanja, a tudi propad velikih človečanskih idej. Tako se je razraščal v njem že takrat, ko je pisal svoje prve pesmi, še plahne, nežne in polne osebne bolečine, občutek, da živi v dobi katastrofalne usodnosti, nereda in neogibnega razkroja, v času, ki ga je kasneje sam označil z izrazom: naš strašni, razbiti, raztrgani čas.

To spoznanje pa ni v njem zamrlo, marveč se je iz leta v leto stopnjevalo in tem bolj pretresalo njegovo misel, čim bolj je prodiral v podtalna gibalna družbenega dogajanja in naposled odkril, da je Evropa, kakršna je, zgrajena na socijalni krivici, laži in usužnjevanju. Tedaj so udarili v njegovo pesem novi, drznejši toni. In kakor je bila dotlej njegova beseda tiha in zaprta sama vase, pa se je poslej povzpel do ostre obtožbe socialnega zla, se razmahlila do simboličnega privida o propadu stare, skrivenčene kapitalistične Evrope (»Ekstaza smrti«) ter začela klicati vse uboge, trpeče

in utrujene k uporu in preoblikovanju sveta (Rdeči atom, Ne prosi, brat, Ne toži, drug Revolucija).

Kosovelova socialna pesem je živila in globoko čustvena, pristen oddar raznjega velikega spoznanja, a hkrati najosebnejša izpoved njegovega doživetja in prepričanja. Malokdo med nami je znal tako neposredno in s takim globokim občutjem kakor on upodobiti v verzu in prozi svojo vero v bodočega človeka in novo družbo ter oznanjati bratstvo vseh ljudi na svetu (Godba pomlad).

Spoznanje, da je čas, v katerem živi, katastrofalen, mrk in neusmiljen, pa se je zajedlo tudi v njegovo razmišljjanje o lastni usodi. Dobršen del njegovih pesmi razoveda tesnoben nemir in bolečino ob misli, da je morda usodno zvezan z razkrojem umirajočega sveta, ki ga utegne po krivici pokopati podse, da je kakor stavba, »razbita v osnutku in da bo moral pasti, preden bo dosegel svoj najvišji življenjski vzpon. »Vsi bodo dosegli svoj cilj,« poje v »Predsmrtnic«, »le jaz ga ne bom dosegel... Ognja prepoln, poln sil, neizrabljen k pokolu bom legel.« Slutuje, da se mu približuje smrt, so ga tja proti letu 1926 vse bolj in bolj obletavale in mu narekovale v pero težke, vznemirljive verze, polne groze in trpljenja, a tudi tihega upanja in pridušenih krikov upora. Čeprav so te njegove pesmi včasih hudo grenke in boleče, vendar jih ni rodila malodušnost, pač pa zavest, da je osebno tragičen in da usodi ne bo mogel uiti. Prav zato so tako človeško pretresljive, umetniško nenavadno učinkovite in prepričljive.

Kosovel spada k lirikom, ki so do dna zvesti sami sebi, svojim občutjem in doživetjem, odkritosrčni, neposredni, pristni. Zato ni v njegovi pesmi nič zlaganega, nič, kar bi oznanjalo kakršno koli vzvišeno vzenenosť ali duhovito lepotrečje, lastnosti, ki te morda prvi hip presenetijo, a se ti kaj kmalu razkrijejo kot slepljiv blesk brez vsebine, prazno pozvanjanje z besedami ali celo kot nekakšna brezdušna umetniška igra s podobami. Kosovel ni nikoli pisal verzov zaradi verzov, tudi ne tedaj, ko je šele namerjal prve korake v področje umetnosti; vselej je hotel razodeti, kar je občutilo njegovo srce, najsi je bilo to, kar je hotel povedati, v njem še nejasno in še ni našel svojemu čustvu prikladnega izraza. Prav zato se ni mogel ogreti za sodobne modernistične struje, pač pa je z ja-

(Nanadljevanje na 5. strani)

SREČKO KOSOVEL:

Godba pomladi

Moje srce je gnano od godbe,
ki nas čaka na rdeči obali,
človek, o človek, v svetli godbi
se slutnja (bodoči človek) zrcali.

Ko na otokih, na polotokih
in na celinah rdeči mostovi,
bratje iz Indije, Perzije, Afrike
bratje nam bodo, bodo drugovi.

O, izpustite v morje vse ladje!
Naj izletijo vsi aeroplani!
O, naj zapojejo zlate sirenne
v sreči človeka: »Človek, vstan!«

V soncu blestijo se bajoneti.
Ali poglej: i ti bodo pali;
moje srce je gnano od godbe,
ki nas pričakuje na rdeči obali.

Okraina konferanca ZK v Postojni

ČLANI ZVEZE KOMUNISTOV NA POSTOJNSKEM BODO MORALI POSVETITI VEČ PAŽNJE LASTNEMU IZGRAJEVANJU IN SE AKTIVNEJE UDEJSTOVATI V DRUGIH MNOŽIČNIH ORGANIZACIJAH, ZLASTI SZDL.

V nedeljo je bila v Postojni okrajna konferanca članov ZK, postojnskega okraja, ki so jih predstavljali izvoljeni delegati. Bilo je tudi nekaj gostov, med njimi tov. Franc Krmec Žiga in N. Mlakar iz Ljubljane, Albin Dujo iz Tolminja, Damilo Petrinja iz Ščavnice in drugi.

Poročilo o delu Zvezze v okraju je podal tov. Matevž Hace, sekretar OK. V okraju je 94 osnovnih organizacij ZK s skupaj 2080 člani, 14 je občinskih komitejev ter mestni in okrajski v Postojni. V lanskem letu je bilo zaradi neprečiščenega odnosa do religije in manj zaradi nediscipliniranih izključenih 147 članov in v dveh mesecih letos nadaljnjih 36, dočim je bilo lani sprejetih 30 novih. Grajal je mukatne osnovne organizacije, kot v Razdrtem, na LIP Cerknica, Javor na Pivki, — v Ložu je bila celo razpuščena — dočim je pojavil občinski komite na Pivki, je bil zlasti aktiven za časa danskoletnih skupščinskih volitvev. Bilo je tudi drugod dobrih stvari, zlasti pa so napredovali občinski komiteji na splošno.

Ko je analiziral članstvo, je grajal vse prečim politično dejavnost in delovanje v drugih množičnih organizacijah. Navedel je, da približno 30 % članov ZK ne dela v nobeni drugi organizaciji, zlasti pa še ne v SZDL, kjer aktivno dela vsega 220 članov.

Predložil je tudi zaradi večje povzave z osnovnimi organizacijami na terenu, naj bi bil pri OK plačan organizacijski sekretar razen tega pa bodo moral člani OK redno obiskovati osnovne organizacije in zlasti pomagati onim po podjetjih.

Poudaril je, da bi se moralni člani po vseh mnogo bolj ukvarjati s vprašanjem zadružništva, po podjetjih pa delavskega samoupravljanja. Zato se morajo tudi same nenehno izobraževati, ker bodo le tako lahko kos postavljenim načinom.

Omenil je vprašanje velikosti osnovnih organizacij, ki se letos postavlja, ker so mnogo preveč — 70 in več članov, kar ovira zlasti študijsko delo in prikaz individualnega znanja. Predlagal je, naj bi organizacije ne imelo več od 30 članov, razen tega pa svojo organizacijo železničarji itd.

Posebno pozorno je posvetil delu množičnih organizacij, SZDL, ZB, ženskih društev, mladine, gasilcev, TVD Partizana, DD »Svoboda«, SKUD, sindikatov itd. Zlasti se je zadržal na kulturno-prosvetnem stanju v okraju in vlogi komunistov v njem in grajal pasivni odnos posebno do knjižnic, do tiska, kulturnih predstav in.

Na koncu je pojavil delo nekaterih občinskih komitejev, ki so se v svojem delu že precej osamosvojili (Postojna, Rakovica, Loška dolina, Ilirska Bistrica ter še Pivka in Dolene). Povedal je, da so organizacije ZK imele kljub vsem navedenim

Postojanske žene za svoj praznik

V nedeljo je bila popoldne prizorišča prireditve. Sodelovali so ciribani iz vrta in pionirji osnovne šole v Postojni in Hrastah, vojaška godba in pevci SKUD »Sane Semič-Dakija«. Številni udeleženci proslave so bili navdušeni in nastopajoče nagnili z bogatim aplavzom.

Zvezce so žene povabilo in pogostile v Jamski restavraciji 130 žena — partizanskih mater in bork s področja postojanske občine.

V Planini pri Rakeku je končal z delom štivilski tečaj, ki je bil tudi splošno izobraževalnega pomena. Vodila ga je portovovalna tov. Kovač Čilka. Tečaj je prav lepo uspel, tečajnice pa za primeren zaključek smijujo še izlet v Ljubljano, kjer bodo obiskale dramsko gledališče.

VELIKE ŽABLJE

Dam žena smo praznovali v nedeljo s kulturno prireditvijo. Nastopili so šolski otroci s krajsko igro in nekaj drugimi točkami. Po proslavi je mladinski aktiv priredil ples. Čisti dobitek so namenili otrokom za majski šolski izlet.

C. N.

vost zadruge. Za povečanje obratnih sredstev bo zadruga vzela dva milijona din kredita.

Pričakujemo, da se bo članstvo v tem letu še pomnožilo. F. I.

Bertoki

Pred kratkim smo napotili v počitno šolo za defektne dečke v Portorož nekoga učenca iz Prad. Z njegovo materjo smo imeli polno dela prej, kot smo jo prepričali, da je to potrebno. Vedno je našla polno izgovorov.

Uprava zavoda v Portorožu pa je otroku zavrnila z izgovorom, da je prešibak na obdajalnih organih. Sedaj nastaja vprašanje, ali v zavodu res obstajajo pravila, ki ne dopuščajo sprejemanja takih otrok. Vsa naša prizadevanja težijo za tem, da se tudi taki otroci vzbajajo in če je zavod z tem imenom, tudi pravijo in ozdravijo.

P. B.

Strunjan

Skoraj vse družine so bile na proslavi 8. marca. Kulturni del proslave so izvedli pionirji s sodelovanjem mladine. Tudi najmlajši Duško, Marino in Marinka niso hoteli izostati, čeprav ne spadajo še med solarje.

Na dan 8. marca pa je šolska mladina nabrala cvetja in ga položila pred spomenik padlim borcem. Slovenski otroci so obiskali mater padlega borca Marija Knez in ji poklonili cvetja. Do solz ganjena se je ta zahvalila otrokom. Italijanski solarji pa so obiskali Giassi Noro, prav tako mater padlega borca.

A. S.

SKOFIJE

Škofijske žene so lepo proslavile svoj praznik. Pionirji so jim privedili lepo igrico in podali nekaj uspešnih deklamacij. Žene so bile zelo zadovoljne.

KOZINA

V pondeljek so žene v Herpeljah imele svoj praznik. Pionirji so jim privedili lepo igrico in pesnički zbor. Po proslavi je bila prosta zabava s pogostitvijo.

SMARJE

Dam naših žena smo lepo praznovali. Otroci od 3. do 14. leta so pokazali mamicam vse svoje sposobnosti. Za nastop so se že več časa pripravljali. Posebno ljubki so bili ciebanci iz otroškega vrta. Čeprav jih nismo dobro slišali, (velika dvorava), so se že z nastopom dovolj izkazali.

Z. D.

Občni zbor KZ

Štanjel

V nedeljo je bil v Štanjelu občni zbor KZ ob polnoštivalni udeležbi članov. Zboru je prisostvoval tudi tov. Simčič, predsednik OZZ Sežana.

Zadruga je imela lani skoro pol milijona din dobitka. K temu je svoj del doprinesla tudi mesnica KZ, katere poslovanje pa bilo povabileno. Dobitek bodo razdelili na razne sklade, predvsem za izboljšanje vinogradništva, sadjarstva in živinoreje. Za obnovo kulturnega doma v Štanjelu je zadruga prispevala 200.000 din. Vsi člani zadruge bodo prejemali po en tedenski časopis, naročino bo poravnala zadruga.

Nadzorni odbor je večkrat pregledal poslovovanje zadruge in njenih poslovnih, zanimal se je za posstrežbo in vladnost uslužencev do odjemalcev. V Branici naj ugotovijo, kaj je izgubo, ki je nastala leta 1952. Delo poslovodje tovarša Grč je bilo pojavljeno, mlajši uslužbenec pa naj v bodoče resno poslušajo opozorila in nasvetne upravnega in nadzornega odbora, zlasti kar se tiče čistoče in vladnosti do strank.

Ob koncu so sprejeli sklep, da bo KZ Štanjel priključen v Štanjel. S tem bo znanto povečana zmogljivost.

Pred sežansko mlekarino

Kako so potekli športni dnevi v postojnskem okraju

Na gimnazijah v postojnskem okraju so izvedli že prvi in drugi športni dan. Povsed so imeli vsi člani učiteljskega zborna sestanek, na katerem so napravili načrt za izvedbo tega dne. Tako so v Ilirske Bistrici izvedli športno igro obrambe in napada. Za cilj napada so si izbrali markanto točko hrib Ahac nad Ilirsko Bistrico. Tretjina dijakov je bila razporejena v obrambo, ostali pa v napad. Obe stranki sta bili razdeljeni v čete, katerim sta bila odrejena izhodišče in smer pohoda, zvezana z orientacijskimi vajami s kartou in kompasom, kurirsko službo, signalizacijo in podobno.

Na gozdni jasi, kjer je oddelok dijakinj medtem pripravil kar dobro malico. V Postojni so imeli tri skupine. Prva skupina je napravila krožni izlet mimo Velikega Otoka in Pivko jamo nazaj v Postojno. Sredi te poti so se ustavili na travniku, kjer so izvajali razne igre. Druga skupina je šla nekako po isti poti do Pivke, nato pa v napad. Obe stranki sta bili razdeljeni v čete, katerim sta bila odrejena izhodišče in smer pohoda, zvezana z orientacijskimi vajami s kartou in kompasom, kurirsko službo, signalizacijo in podobno.

V Postojni so imeli tri skupine. Prva skupina je napravila krožni izlet mimo Velikega Otoka in Pivko jamo nazaj v Postojno. Sredi te poti so se ustavili na travniku, kjer so izvajali razne igre. Druga skupina je šla nekako po isti poti do Pivke, nato pa v napad. Obe stranki sta bili razdeljeni v čete, katerim sta bila odrejena izhodišče in smer pohoda, zvezana z orientacijskimi vajami s kartou in kompasom, kurirsko službo, signalizacijo in podobno.

Istočasno sporodamo našim cenjenim bralcem, da nismo mogli prinesi vsega gradiva, kar bomo nadoknadiли v naši naslednji številki.

Prinášamo tudi precej pesmi, ker jubilejna izdaja Kosovelovih pesmi, ki jo je založila Primorska založba, bo na razpolago prirediteljem proslav še 15. t. m. UREDNISTVO

SOLE, POZOR!

To štivilko smo poslali vsem šolam v sežanskem okraju in nekaterim drugim šolam na željo okrajskih odborov ljudske prosvete, ker prinášamo člancke, spomine in druge gradivo, ki ga lahko s pridom uporabijo za proslave ob 50. obletnici rojstva Srečka Kosovela.

Istočasno sporodamo našim cenjenim bralcem, da nismo mogli prinesi vsega gradiva, kar bomo nadoknadiли v naši naslednji številki.

Prinášamo tudi precej pesmi, ker jubilejna izdaja Kosovelovih pesmi, ki jo je založila Primorska založba, bo na razpolago prirediteljem proslav še 15. t. m. UREDNISTVO

Na gozdni jasi, kjer je oddelok dijakinj medtem pripravil kar dobro malico.

V Postojni so imeli tri skupine. Prva skupina je napravila krožni izlet mimo Velikega Otoka in Pivko jamo nazaj v Postojno. Sredi te poti so se ustavili na travniku, kjer so izvajali razne igre. Druga skupina je šla nekako po isti poti do Pivke, nato pa v napad. Obe stranki sta bili razdeljeni v čete, katerim sta bila odrejena izhodišče in smer pohoda, zvezana z orientacijskimi vajami s kartou in kompasom, kurirsko službo, signalizacijo in podobno.

Ko je bil drugi športni dan, je bil kar precej snega in so imeli dovolj zabave s sankanjem in smučanjem blizu Ravbar komande. Ta dan so imeli tudi gimnazijsko prvenstvo v namiznem tenisu, dočim so imeli prvikrat prvenstvo v odbokiji, katero je osvojil 7. b razred, v namiznem tenisu pa je zmagal Tavčar Ciril iz 7. a razreda.

V Knežaku so imeli smolo, ker so bili športni dnevi v deževnih in mrzljih dnevih, vendar je bilo razpoložen klub temu kar na primerni višini. Manjka jim fizkulturnih rekvizitov in upomo, da bodo v bodoče uspešno izvedli športni dan tudi brez njih.

Dijaki pivske gimnazije so odšli na izlet na Tabor. Tam so bile tekme v skokih in igrach z žogo. Najboljši posamezniki v raznih disciplinah so dobili knjižne nagrade. Na razvalinah starega gradu je med malico povedal nekaj zanimivosti profesor zgodovine.

I. B.

Izola

Rešil je življenje več desetih ljudi

V tovarni »Arrigonik v Izoli je zaposlen 26 letni Božidar Blagojevič, ki je vedno pripravljen pomagati tistim ljudem, ki so zaradi izgube krvi v nevarnosti, da bi izgubili življenje. Pred kratkim je nekemu ponesrečenemu ponovno rešil življenje s tem, da je daroval zanj svojo kri. Zdravnikom je izjavil, da si šteje v izredno čast, ker lahko pomaga ponesrečencem.

Tovarniški Blagojevič že več let da svojo kri kljub temu, da je sam prestal že pet operacij, med temi eno na želodcu. Rešil je življenje več desetih ljudi. K. J.

OBVESTILO

Vse naročnike »Slovenskega Jadranca«, ki želijo tudi v bodoče prejemati prilogu »Kmetijski vestnik«, prosimo, da nas o tem obvestijo do 31. 3. 1954. Prilog bomo pošiljali tudi v tem letu brezplačno. Naročnikom ki se za prilog ne bodo prijavili do navedenega dne, je v bodoče ne bomo pošiljali. Kdo bi želel prejemati samo »Kmetijski vestnik«, ga lahko naroči pri upravi »Kmetijskega cestnika« v Kopru; letna naročnina din 120.—

Proslave 8. marca na Tolminskem

V sleherni tolminske vasi so se žene lepo pripravile za svoj praznik. Posebno skrbno v Idriji, kjer je društvo »tefska Majnica« pripravilo kar tridnevni spored. V soboto zvečer je bila kulturna prireditev, v nedeljo akademija, v ponedeljek pa svečana konferenca v rudniški dvorani, katere se je udeležilo nad 1000 ljudi. Na konferenci so žene podale analizo dela in pripravile načrt za naprej.

V Čezsoči je mladina pripravila znamen igro »Vozelka«.

V Tolminu so žene priredile gospodinjsko razstavo v prostorih osnovne šole. Žene in dekleta iz Tolmina in drugih okoliških vasi so zaključile 4-mesečni gospodinjski tečaj. Tečaj je redno obiskovalo 56 tovaršic. Naučile so se vezenja, kuhanja, pripravljanja jedil in drugih gospodinjskih del. Veliko se žene pridobile tudi politično v kulturno. V bodoče bodo v podobne tečaje vključili še več žena.

Da so proslave 8. marca tako lepo uspele, imajo predvsem zaslugo žene same in še SZDL. Ta je imela razumevanje za delo žena in je najboljše nagradila s knjigami in drugimi darili.

Voznina in stanovanje

Ponovno se moramo vračati k vprašanju stanovanj, ki je v Kopru zelo občutno. Na stotine prošenj kaže rešitev. Tudi pri občinskih odborih ležijo številne prošnje.

Večina prisilcev so us

Vprašanje, ki ga je treba rešiti

Prejeli smo in objavljamo:

Na zborovanjih in sestankih osta sta vprašanja zaposliti delovne sile vedno nerešeno. Na enem takih sestankov je neki voditelj kritiziral tovariša, ki je dobil zemljo po odloku o agrarni reformi, zato je nato pustil in hodi na urad za delo. Nekdo drugi pa seka česnje in pravi, da se jih ne spleča obiskati, ker so prepočeni.

Ti ljudje iščejo take zaposlitve, ki bi jim zagotovila življenje. Mislim, da bo tisti, ki je pustil zemljo, rad prikel za plug in jo bo znova obdeloval, če bo za to plačan. Prav tako bo tisti, ki danes seka česnje, začel spet saditi mlado drevo, če bo za to plačan.

Naši strokovnjaki pravijo, da je pri nas agrarna dežela. Res je dosti zemlje, ljudje pa te zemlje ne morejo izboljševati, ker nimajo sredstev. Zakaj ne bi začeli z večimi posestvi, ki bi lahko započela vso delovno silo. Tako bi bila hitro rešena vprašanja 500 vagonov paradižnika, obnova vinograda, sadovnjakov in podobno.

Zadnja številka Kmetijskega vestnika objavlja na prvih straneh razpis nagrad za izboljšanje kmetijstva. Kdo naj pride do teh nagrad? Samo kakšen kulak, ki ima velike površine zemlje, vina in denarja. Mali kmet pa do teh nagrad ne more.

Jakomin Roman

Pripomba uredništva. Objavljamo gornji dopis čeprav se z nekaterimi navedbami dopisnika ne strinjam. Prebrali smo razpis nakrad v Kmetijskem vestniku in videli, da dopisnikova trditev ne drži. Prav manjši kmetje lahko pridejo do nagrad, saj pridejo v poštev za vino-gradništvo in sadjarstvo tudi manjše površine nad 0,2 ha, za oljčne nasade tudi le nad 20 dreves, za živinorejo pa lahko ena sama dobra krava — mlekarica.

K pripombi, da bi začeli z ustavljanjem večjih posestev, moramo poudariti, da je dopisnik polnoma pozabil na našo kmetijsko zadrugo, ki so poklicane za to, da pospešujejo kmetijstvo na vasi. Razveseljivo pa je to, da so se ljudje sami začeli zamuditi za težave na vaseh in premisljujejo, kako bi jih uspešno rešili. Ko to ugotavljamo, istočasno želimo, da bi se oglasili še drugi kmetje in tudi naši strokovnjaki.

Sv. Anton

V nedeljo smo toplo pozdravili prihod igralske skupine in vasi Sv. Peter — Nova vas, ki je prišla na gostovanje z ljudsko igro »Miklova Zala«. V novo davorano zadružnega doma se je natrpalno nad 300 ljudi, ki so s tako številno udeležbo pokazali razumevanje za kulturo. Ljudje so bili z igro in igralci zelo zadovoljni. Skoro niso mogli verjeti, da delovni človek, ki vse dni kopije in obdeluje zemljo, lahko tako uprešno nastopi tudi na održi. Stari ljudje so se ob gledanju igre razčivali in po predstavi obujali spomine na tisto ljudsko povest, ki so jo brali v mladini letih.

Uspeh te predstave je res izredno

V ribiškem pristanišču v Kopru

DELEGATOM II. KONGRESA USAOJ

Ob desetletnici II. kongresa USAOJ bodo slovenski delegati skupaj s sedanjimi voditelji Ljudske mladine Slovenije v letošnjem maju obiskali DRVAR. Vabimo vse tovariše in tovarišice-delegate na tem mladinskem kongresu, da se udeležijo nekajdnevnega potovanja, saj je bila splošna želja vseh, da bi se spet zbrali in šli skozi kraje, na katere nas vežejo nešteti partizanski spomini.

Vse, ki se nameravajo potovanja udeležiti, naprosto, da pošljemo najpozneje do 10. aprila letos svoje NASLOVE in PRIJAVE na Centralni komite Ljudske mladine Slovenije, Ljubljana, Tomšičeva 9, ali sporočilo telefonično na isti naslov, tel. št. 23-981.

Vsa potrebna pojasnila glede potovanja, prevoza, izdatkov in podobnega, se bodo dobila na istem naslovu, oziroma bodo delegatom sporočena na podlagi prijave.

Pripravljalni odbor.

Gorjansko

Prav rad sem šel obiskat dekleta tamkajšnjega okoliša, ki so imela v nedeljo zaključek tečaja Rdečega kriza. Dvajset krepkih in zdravih kraških mladenec je nestripcno pričakovalo začetek izpravjanja. Opati ni bilo nikakršne zbegosti. Jasni in odločni odgovori so dokazovali, da so dekleta redno prihajala na predavanja in da so se resno lotila dela.

Brez nepotrebnih uvodov sem vprašal mladinke, ali smatrajo, da so taki tečaji potrebni. Enoglasni odgovor mi je povedal več kar kar se tako dolgo zatrjevanje. Njihov »povejte še kaj« pa mi je bil v dokaz, da je tamkajšnja ženska mladina (verjetno tudi moška, čeprav je ne poznam) takšna, kakršno si želimo.

Tečaj so zaključile z izročitvijo darila voditeljici in predavateljic v Štrancarjevi.

— jaz —

Tečaji RK v goriškem okraju

Organizacija RK je priredila letos okrog 90 tečajev za vzgojo ženske mladine v goriškem okraju. Obisk je zelo zadovoljiv, saj znaša povprečna udeležba 95%. Najboljše uspehe so dosegli v Brdih, Čremu vruhu nad Idrijo ter v Goricu, Ajševici in Solkanu.

Tečaje vodijo v glavnem zdravstveni delavci, v nekaterih vseh pa tudi učitelji in profesorji. C.N.

NOVA HIGIENSKA POSTAJA V AJDOVŠČINI

V začetku tega meseca so v Ajdovščini odprli novo higienško postajo, kar predstavlja precejšen korak naprej v razvoju okrajne higienško-sanitarne službe.

Zemlja čaka delavcev

Dolgotrajna zima je zakasnila skoraj vse dela na polju, v vinogradih in sadovnjakih. Zdaj, ko se je vreme končno ustabilo in je sonce začelo ogrevati zemljo, pa čaka kmetovalce toliko dela, da ga sami v kratkem času ne bodo zmagli. Skoro da te dni ne vedo, kaj bi prej začeli; s sajenjem krompirja, delom v vinogradih in sadovnjakih, z oranjem nijv, itd.

Naj bo kakorkoli, treba bo nekaj napraviti, da bodo vsa ta dela čimprej opravljena. Zemlja ne čaka. Če ni vsejano in vsajeno o pravem času, nastane velika gospodarska škoda. Že tako bo treba na nekaterih površinah nadomestiti grah, ki ga je vzela zima z drugimi kulturnimi. Slišali smo mnenje posameznih naprednih kmetovalcev, da bi tista podjetja, ki zaposlujejo tudi nekatere delavce iz vasi na njihovo prošnjo le-tem dovolila endan dopusta, ki bi ga izrabili za pomoč pri delih na polju v svojih vaseh. En zamujen dan spomladan prinese zakasnitev za teden in več dni v jeseni.

Je pa tudi druga pomoč, ki bi prišla v poštev. Nekatere družine iz vasi stanujejo v mestih in imajo doma starše. Ko v uradu končajo delo, bi za nekaj ur lahko pomagali domačim.

Dalej imamo kmetijske zadruge, ki bi v nujnih primerih lahko or-

ganizirale prostovoljno pomoč tistim, ki imajo največjo potrebo.

PIRAN

V ponedeljek so piranske žene slovesno praznovale mednarodni dan žena. V gledališču Tartini je bila slavnostna akademija, na kateri so predstavnice žena govorile o pomenu tega dne. V kulturnem delu sporeda je nastopil orkester JLA iz Portoroža.

BERTOKI

V nedeljo smo proslavili v dvorani Kmetijske zadruge mednarodni praznik žena. Proslave se je udeležilo mnogo ljudi, ki so bili zelo zadovoljni z bogatim kulturnim programom, zlasti pa z obiskom koprskega ljudskega gledališča, ki je uprizorilo trodejanko »Trije vaški svetniki«.

O pomenu 8. marca sta govorili domači učiteljici, nato pa so se zvrstili pionirji z deklamacijami, vaški duet s harmonikašem in končno člani koprskega gledališča s trodejanko. Koprski igralci so željno priznani in si želimo, da bi nas kmalu zopet obiskali.

Ob tej priložnosti priporočamo naši mladini v vsem ljubiteljem slovenske pesmi, da bi se končno tudi sami pojavili na održi, kajti sicer ne bomo mogli reči, da smo ga vredni.

P. B.

Pod vrhom Slavnika bo stala planinska koča

Troe naših planinskih društev, koprsko, sežansko in tržaško, so si bili sporazumno zastavili nalogu zgraditi planinsko kočo na Slavniku, najznamenitejši izletniški točki tržaško-koprške okolice, na gori 1028 m nadmorske višine s tako obsežnim in zanimivim razgledom, da mu ni kmalu najti para. V nedeljo 7. marca so se ob najlepšem vremenu sestali planinci, lovci in gozdarji ter drugi izletniki iz Kopra, Trsta in Sežane. Prišli so tudi domačini iz dolinskih vasi, zlasti iz Podgorja. Iz Ljubljane je bil navzoč tov. Ing. Perko, gradbeni referent pri Planinski zvezi Slovenije.

Šlo je za to, da se določi mesto, kjer naj se postavi nova planinska postojanka. Vsakdo je povedal svoje mnenje. Eni so zagovarjali stališče, da je treba kočo graditi nižje pod vrhom, ob kalu, ki ima stalno vodo, in je tam okoli svet zaraščen z drevjem. Blizu vode je važna posebno za dobo gradnje, v gozdnatem svetu pa bi koča imela pri roki drva za kuho in kurjava. To stališče so zastopali zlasti lovci in gozdarji, tudi zato, ker jim bo koča značilno služila in imajo interes, da jim je iz dolin čim bližja. Koča na tem mestu pa ne bi imela kaj privlačne razgleda.

Drugo stališče, ki so ga izvečine nagnalaši planinci, je bilo to, da se

zave, ki jih imajo primorske vasi pri obnavljanju svojega kulturnega življenja in za pomoč, ki je tako potrebna po dolgoletnem fašističnem zatiranju.

OTALEŽ

Na občnem zboru kmetijske družuge, ki je bil pred kratkim, so člani zvedeli, da je zadruga lani kar dobro delala. Čeprav ni odkupovala kmetijskih pridelkov, ki jih je bilo lani zaradi slabe letne mimo, ima nad 1.000.000 din prebitka. Zadruga se je predvsem bavila z odkupom živine, lesa in mleka.

Zadruga bo zato precej pripomogla k izboljšanju kmetijstva, živinoreje in sadjarstva. Od pribitka bodo člani dobili po dva odstotka od celotnega zneska za nabavljeno blago v zadružni trgovini.

Nekaj bo zadruga prispevala PGD. 10.000 din pa prosvetnemu društvu, ki bo nakupilo nove knjige Ljudski knjižnici v Lazeu in Otači. Članom bo na razpolago tudi strokovna knjižnica, ki jo bo zadruga ustanovila.

V upravnih in nadzornih odborih smo izvolili najboljše člane, prav tako v sekcijski žena. Upamo, da bo zadruga še naprej tako delala in pomagala dvigniti naše gospodarstvo.

Prosvetni delavci so se zavzeli za to, da bi zbor zadruge odobril ve-

Graditev nove stanovanjske hiše v Kopru

koča postavi prav malo pod vrhom, toliko, da je s svojo lego zaščiten na pred burjo, a nudi tisto mesto čudovito obsežen razgled na istriske gore z Učko in Risnjakom, na Južne in Kamniške alpe ter vse rajde gorje tja dol do Zapadnih Dolenjih, a predvsem na naše simne mornje in vsa obalna mesta, male in velika, vključno Benetke.

Razprava je bila zelo živahnja. Izletniki so obšli vse in poštev prihajoče terenske točke. Ves dan so hodili gor in dol ter sem in tja. Slišali so se številni predlogi. Tako je nekdo, ki se je vnenjal za razgled na morje, torej za kočo na vrhu ali tik pod njim na jugozapadni strani, sprožil misel, da se bo pred kočo postavil svetilnik, močnejši od onega od »Zmagek« v Trstu, ki bo mornarjem svetil vse tja dol do Barija, in tako v gotovi meni zatemnil slavo Trsta in njegove luke na korist našega Kopra ...

Ko so bila mnenja v glavnem deljena na pol in pol, so dali besedo navzvodim zastopnikom AFZ. Soglasno so se izjavile za razgled na vrhu ali tuk pod njim na jugozapadni strani, sprožil misel, da se bo pred kočo postavil svetilnik, močnejši od onega od »Zmagek« v Trstu, ki bo mornarjem svetil vse tja dol do Barija, in tako v gotovi meni zatemnil slavo Trsta in njegove luke na korist našega Kopra ...

Prihodni množični izlet na Slavnik bo v nedeljo, 21. marca.

VAŠČANI PODGRADA SE ZAHVALUJEJO CANKARJEVI ZALOŽBI

Prosvetno društvo v Podgradu je v imenu vaščanov poslalo Cankarjevi založbi v Ljubljani pismo, v katerem se Zahvaljuje kolektivu za izdelavo za pošiljko 352 knjig za vaško knjižnico. V pismu izražajo vaščani svoje veselje nad razumevanjem kolektiva Cankarjeve založbe za te-

čjo vsto za prosveto, toda niso uspeli. Člani zadruge so bili mnenja, naj prosvetno društvo samo ustvarja sredstva za napredek.

Tako pojmovanje je nepravilno, saj vemo, da je skoro vsa prosvetna dejavnost brez dohodka. Na drugi strani pa so potrebe tako velike, da bi prosvetno morale materialno podpirati ne samo zadruga, temveč tudi ostale množične organizacije.

Breje Ivanka

Novice iz Portoroža
Društvo rezervnih oficirjev je te dni izvolilo nov odbor. Na zborovanju je govoril major Kneževič, ki je obrisal pomen združenja in poudaril potrebo, da se rezervni oficirji ne prestanjo strokovno izpolnjujejo. Upajmo, da bo delo društva zdaj mnogo lažje in intenzivnejše, ker so dobili na razpolago lepo urejene prostore v Domu JLA.

Osmi marec so portoroške žene proslavile s svečano akademijo v dvorani hotela Palace. Na spredelu bila govora v slovenščini in italijansčini, deklamacije, baletne točke in glasbene točke orkestra JLA. K prazniku so ženam čestitali predstavniki društev Svobode, Žvezde borcev in SZDL.

Minuli teden je bila letna konferenca članov SZDL. Obravnavali so predvsem teritorialni pomen nižje gimnazije v Portorožu, za katere bi moral občina pokazati večje razumevanje, vprašanje protekcionaštva v mesniči, ureditev starik in novih trgovin ter prodajo časopisov ob nedeljah. Mnogo so govorili tudi o nepravilnostih pri izvajaju agrarne reforme, kajti nekateri kmetje so dali svojo zemljo zakup, sami pa so se zaposlili v industriji. Člani SZDL so zahtevali, da odgovorni činitelji stvar prečisejo. Ob zaključku so sklenili, da bodo čimprej sklicali zbor volivcev.

SKORAJ MILIJARDO LIR NA LETO za potujčevanje v Slovenski Benečiji

Slovenska Benečija. Kako se je živo spominjamo vse partizani, ki smo med narodnoosvobodilno borbo prišli do te najzapadnejše meje Slovenije. Sprejeli so nas več ali manj prijazno.

Ta deželica je že nad 80 let podvržena silovitemu potujčevanju in raznordovanju. Le trdoživosti tamkajšnjih prebivalcev se je zahvaliti, da se po vseh še sliši slovenska beseda in govor slovenska beseda.

In prav ta slovenska beseda in slovenska pesem sta že od nekdaj tudi v peti italijanskim vladajočim krogom v Rimu. Rim, ki se ponosa s slavnimi 2.000-letnimi kulturnimi tradicijami, je pri Benečkih Slovenskih pokazal vse drugačno lice. Ne ti in ne mi, ki smo skozi 25 let na lastni koži poskušali vse »dobrotek«, ne bomo mogli nikoli reči, da je taka Italija — pravična država. Se zdalec ne! Le poglejmo malo za kulise italijanske raznarodovalne politike v Slovenski Benečiji.

Nedolgo tega so šli nekateri ljudje, ki Slovence ne morejo videti, k prefekt v Vidmu z namenom, da bi mu prikazali, kako velika nevarnost preti ljudem v Slovenski Benečiji, kjer skušajo tujci »slovenizirati« Benečane. Vsekakor je zelo čudno govoriti o »slovenizaciji« neke deželice, kjer od davnih časov prebivajo Slovenci! Saj se takemu govorjenju lahko nasmeje vsak potem človek.

Italijanski vladajoči krogi so za dosega svojih namanenov postavili ogromen raznarodovalni stroj. Ta stroj poganja otroške vrtce, večerne tečaje za odrasle, gradi moderne šole — potujčevalnice, vzdržuje kuhanje za šolske otroke, finansira razne obrtne šole in risarske tečaje. Ta ogromni raznarodovalni stroj stane Italijo skoro milijardo lir na leto!

Seveda ni ta »znamjdbak« zanimal zadnjih let. Italija je že leta 1872 ustanovila v Št. Petru Slovenov italijansko učiteljišče. Ze pred 50 leti je iz vseh vasi Zapadne Benečije odpravila slovenski jezik, pa se vendar slovenska beseda še sliši povsod.

Ker ni bilo zaželenega uspeha, so si po osvoboditvi izmislili še druge metode. Učitelji so dobili način, naj vsakemu učencu, ki bi spregovoril slovensko besedo, naložijo delno kazeno. Toda... Še v Št. Petru Slovenov, ki ga imajo za srednje potujčevanje, so morali otroci plačati take denarne kazni!

Poglejmo, kakšno je gospodarsko stanje v nekaterih vseh Slovenski Benečiji. Grmek, (italijani mu pravijo Grimacco), je majhna občina s 1742 prebivalci. Iz statistike, ki so jo sestavili konec lanskoga leta, je razvidno, da je bilo v imozemstvu 479 prebivalcev, kar je celih 36 odstotkov. Sami prebivalci pravijo: »Kdor gleda te številke, lahko sklepka, da pri nas ni dobrega. Tisti, ki hoče živeti, mora iti po svetu.«

Drug zgovoren primer je vas Viškorska. Tu so leta 1911 našeli 1012 prebivalcev, pri ljudskem štetju leta 1951 pa samo še 542. V štiridesetih letih je prebivalstvo padlo za celih 50 odstotkov. Sami prebivalci pravijo, da je to stanje — fotografija razmer, v katerih živijo. Italijanske oblasti vodijo tako gospodarsko politiko, da bi z revščino čimprej iztrebile Slovence iz Benečije.

Kravar je majhna vasica, kjer so ljudje vedno govorili in še govorijo slovensko. Tudi duhovniki so v cerkvi vedno pridigali v slovenskem jeziku. Pred kratkim pa je tamošnji duhovnik, ki je Slovenc — začel pridigati v italijanščini. Ljudje so sedaj radovedni, če mu je to na-

TRŽAŠKI DELAVCI SPET NA ULICAH

Zaradi vse težjega stanja v tržaški ladjedelnici je prišlo v torek do ponovnih demonstracij. Ravnateljstvo ORDA (Združenih jadranskih ladjedelnic) ni doseglo storilo še nicesar, da bi se podložil delavstva izboljšal. Delovni urnik se stalno krči in vse večje število delavcev ostaja brez dela.

Prav zaradi tega so tržaški delavci v torek ponovno demonstrirali, nad 1000 jih je šlo v sprevedu po glavnih tržaških ulicah s transparenti, na katerih so zapisali svoje zahteve po delu in kruhu.

ročila oblast, ali če je sam začel.

Namen take taktike je prozoren. Po vseh Slovenski Benečiji so zadnje čase hodili nekateri neodgovorni elementi in siliški ljudi, da bi podpisali neko spomenico, v kateri je pisan, naj bi cerkvene oblasti priporočile duhovnikom, da bi v cerkvah uporabljali samo italijanski jezik. Še prej pa so se po vseh pojavili letaki, ki so pozivali ljudi, naj od svojih duhovnikov zahtevajo, da v cerkvah pridigajo le v italijanskem jeziku.

Se en dokaz, kam bi italijanska vlada rada spravila naše ljudi. V občini Tajpana so leta 1930 redili 1407 krav, junc in telet ter 21 konj. Decembra lani so našteli samo še 761 krav, junc in telet in enega konja. V komaj 24 letih je število živine padlo za 646 glav.

Kje so vzroki tako katastrofalnega padanja reje živine? Ljudje pravijo, da bi moralna vlada sama uvrediti, da tako ne bo moglo iti dolgo

naprej. Živine niso prodali, ker bi je ne hoteli več rediti, marveč so jih k temu koraku prisilili visoki davki in bolezni. Nekateri so to napravili, da so dobili potreben denar za izselitev v imozemstvo. Kadar pa je kmetov hlev prazen, pride revščina v družino.

Koliko pravčne je bilo, če bi Italija dala tisto milijardo lir tem krajem in podprla gospodarstvo. Vemo, da je to le prazna želja, ker so dosedaj bile vse italijanske vladne sovražne nastrojene proti Slovencem. Je pa prav, če naši ljudje v Trstu in na Primorskem veda za take nakane rimskih imperialistov. Kot smo znali uravnavati naš politični kompas proti takim sosedom, ga bomo znali tudi v prihodnje. Ob vsaki krvici, ki se bo zgodila našim bratom, ki živijo v mejah današnje Italije, bomo dvignili naš glas protesta in odločno razkrinkavali nečedne in grebežljive načrte Rima.

Naša sosed Avstrija po berlinski konferenci

STIRJE V DŽIPU TUDI V LETOŠNJEM LETU

Avtrijska prestolnica je začela letosnje leto z velikim optimizmom, ki pa se je po neuspehu na berlinski konferenci, kjer maj bil v celoti rešili avstrijsko vprašanje, čez moč sprememil v precejšnje razočaranje. Izrazov tega razočaranja je bilo več, od raznih žejav do demonstracij. Na konferenci evropskih socialističnih strank v Bruslju je zastopnik avstrijske socialistične stranke dr. Schaefer podrobno opisal razočaranje Avstrijev ob neuspehu berlinske konference in oponzil delegate, naj ne bodo prevlečni optimisti glede na razgovore z ZSSR. Ker se po tolikih letih ni mogla ostresi okupacijskega jarma, je dunajska vlada pred dnevi začela s pripravami, da bi pri velesih dosegla olajšave okupacijskega režima.

Dr. Schaefer ni zamašil svaril pred ZSSR, ki se ji na berlinski konferenci sicer niti posrečilo razbiti enotnosti zahodnih velesil in osamiti ZDA, zato pa je obdržala baze v Avstriji in Nemčiji, s čimer še nadalje grozi Zah. Evropi in ji to hkrati zagotavlja tudi učinkovite nadzorstvo nad Poljsko, Češkoslovaško, Madžarsko in Romunijo. Po drugi strani ima sovjetska propaganda priložnost, da za notranje potrebe prikaže sklicevanje ženevske konference kot sad naporov Molotova, ki se je trudil, da bi zmanjšal mednarodno napetost, kar je vsekakor važno za utrditev precej umazamega režima Malenkova.

OKUPACIJA IN BREZPOSELNOST — DVE CRNI REPATICI NA AVSTRIJSKEM NEBU

Prvo pozno Avstrijci že skoraj deset let a tudi druga ni mnogo novejšega datuma. Težko je reči, kaj je hujša šiba božja za Avstrijo: okupacija ali brezposelnost, čeprav mnogi zatrjujejo, da druge brez prve ne bi bilo, vsaj v tolikšni meri. Pravijo, da se brezposelnost ni pojavila čez noč kot števje v džipu, da pa se je pred leti vtihotapila v obrate in zahtevala vedno več žrtv v delavnicah in pisarnah. Odgovorni avstrijski krogi so podcenjevali to naraščajočo nevarnost in odklanjali svarila sindikatov kot »pretiravanja«. Sindikati so vendar naleteli na opozarjalni na naraščajoča bančna dobroimetja in devizne hode.

Nenadoma se je pokazal problem, ki so ga odgovorni krogi podcenjevali in celo zamikali, v pravi luči. 300.000 brezposelnih v Avstriji je danes dejstvo, ob katerem več nihče ne verjame, da je »vse v redu«. Resnost položaja pa ne izpričuje samo rekordno število brezposelnih ob koncu februarja, temveč tudi vedno manjša zaposlitev v »dobrih mesecih«. V Avstriji se je torej izoblikovala tako imenovana »rezervna industrijska armada«, ki ne obeta prav nič dobrega, če ne bodo napori za ureditev novih delovnih mest rodili nobenega sadu. Trenutno gre za to, da bi znižali zimsko brezposelnost. Avstrijsko javno mnenje pa ugotavlja zanimivo dej-

stvo, da se v finančnem in trgovinskem ministru, kjer gospodarijo z demarnimi srdečstvi, še vedno nekaj obotavljuje. Le dunajski mestni občini so je posrečilo, da je znižala povprečje brezposelnih na svojem področju pod sprosto avstrijsko povprečje. Avstrijska javnost je ogorenata nad lalkomiselnostjo, s katero v finančnem in trgovinskem ministru podcenjujejo naraščanje brezposelnosti v času, ko se je Molotov posrečilo podsljati okupaciju Avstrije do nadaljnje.

NAŠA MANJŠINA V AVSTRIJI

Poberlinski položaj v Avstriji za nas ni toliko zanimiv samo zaradi tega, ker je Avstrija naša sosed, temveč tudi zato, ker žive v mejah avstrijske republike naši koroški Slovenci. Zadnja sta so z vzajemnim razumevanjem uredili mnogo konkretnih gospodarskih in kulturnih vprašanj, ki imajo pomen za oba deželja. Navzlio večjemu razumevanju, ki ga zadnji čas kažejo na Koroškem za potrebe in koristi Slovencev, slednji še vedno niso enakopravni.

Sedaj je v veljavi pozitivna zakonska uredba o dvojezičnih šolah. Dosledno izpolnjevanje te uredbe in zadovoljiva ureditev drugih spornih vprašanj bosta nedvomno prispevali k nadaljnji ureditvi položaja slovenske manjšine. Jasno je, da je edinolice z demokratično ureditvijo nacionalnega vprašanja možno dosegiti, da maša narodna manjšina ne bo predmet sporja, marveč prijateljstva in medsebojnega spoštovanja. Dosedjanji vodja Urada za zvezne FLRJ Mitja Vošnjak je pred svojim odhodom na novo službeno mestno v Beograd izjavil, da vodijo čez Koroško najvažnejši mostovi prijateljstva in sodelovanja med Jugoslavijo in Avstrijo.

KOMUNISTIČNA »NEVARNOST« V AMERIKI

Že nekaj dni se v ameriški javnosti grejo republikanci in demokrati, kdo bo koga. Celo zadevo je sprožil neslavni McCarthy, ki v Ameriki nimajo drugega dela kot to, da preganja »okomuniste«. Vse kaže, da je McCarthyjevo ravnanje nalejeno na odpor tudi v sami republikanski stranki, ker je moral interenirati tudi sam predsednik ZDA Eisenhower in pobijati McCarthyja. To je spretno izkoristil demokratični kandidat za predsednika na prejšnjih volitvah predsednika in prejšnjih volitvah Stevenson in govoril po radiju, da je republikanska stranka razdrojena, da prvikrat v zgodnjih letih načeljuje Eisenhower, drugemu pa McCarthy. Svetovni tisk je to zadevo precej razpilihnil in časopisi so izšli z zveznicimi in mastnimi naslov češ, kdo vlada v Ameriki ali Eisenhower kot predsednik, ali senator McCarthy. To je spetno zaradi tega, ker se hoča senator postavljati nad predsednikom.

Ko smo že pri Ameriki bi omenili še medameriško konferenco v Caracasu. Tu se poleg gospodarskih zadev posebno zavzemajo za obrambo pa, da bi se ameriške dežele ne

Kakšen je položaj zadružnih domov po novih gospodarskih predpisih

Nova uredba o kmetijskih zadružbah in dosedanja uradna in neuradna tolmačenja njenih predpisov pomerijo upruditve tega važnega sektorja našega gospodarskega življenja. Določila o razpolaganju z dobičkom raznih podjetij, obrti in s podpisih o davčnih olajšavah bodo mostojnih zadružnih obratov in nedvomno ugodno vplivali na nadaljni razvoj našega kmetijskega zadružnštva. Tako na primer pričakujejo naši zadružni organi, da bodo zadružne oproščene plačevanja davka do dobipa pri trgovini s kmetijskimi pridelki in njihovi predelavi s tem, da bodo dobipa uporabljeni za pospeševanje kmetijstva.

Med vprašanjem, ki pa jih je treba še razčleniti v zvezi z novimi gospodarskimi predpisimi, je tudi vprašanje zadružnih domov.

Zadružni domovi so nastali po osvoboditvi kot središča gospodarskega in kulturnega življenja na podeželju. V večini primerov so velike stavbe s številnimi prostori, poslovni lokalni, trgovinami in skoraj

povsod z veliko dvorano za kulturne prireditve.

Poglejmo primer, kakšne domove imamo v koprskem okraju. Do sedaj so bili zgrajeni v Skofijah, v Čežarjih-Pobegih, Marezigah, Šmarjah, v gradnji pa so v Dekanijih, Bertolih, pri Sv. Antonu, v Vangenu in v Kortah. Sredi skromnih istrskih vasi, so domovi prave palache, tisti, ki jih še gradimo pa ne bodo zaostajali za njimi. Ljudska oblast je vložila za to velika sredstva, saj bilo treba ustvariti na gospodarskih zanemarjenih in kulturno precej zaostalem istrskem podeželju nova središča, v katerih bi se čim uspešnejše razvijalo družbeno življenje na vasi. Tudi tekmovalci, ki so se zadržali za vasi, so bili začetniki za vodilno razvoj našega kmetijskega zadružnštva. Tako na primer pričakujejo naši zadružni organi, da bodo zadružne oproščene plačevanja davka do dobipa pri trgovini s kmetijskimi pridelki in njihovi predelavi s tem, da bodo dobipa uporabljeni za pospeševanje kmetijstva.

Med vprašanjem, ki pa jih je treba še razčleniti v zvezi z novimi gospodarskimi predpisimi, je tudi vprašanje zadružnih domov.

Vzdrževanje takih domov pa zahaja precejšnja denarna sredstva, zlasti če jih bomo vzdrževali z isto skrbjo, s katero smo jih gradili. Strogo gospodarsko gledano, bo redko kateri dom rentabilen. Tako gledanje pa me bi bilo pravilno, saj zadružni domovi niso bili zgrajeni zato, da bi prinašali dobitek, temveč so objekti družbenega standarda, ki jih je družba zgradila za izboljševanje življenjskih pogojev na vasi. Zato je že osvojeno načelo, da zadružni domovi ne bodo plačevali obresti od osnovnih sredstev, čeprav so v njih manjše trgovine in poslovni lokalci. Seveda morajo taki domovi služiti pretežno prosvetno-kulturnemu delu. Isto velja za amontizacijo, saj računamo, da predstavljajo vsak zadružni dom vrednost od 40 do 50 milijonov dinarjev.

Samo materialno vzdrževanje stavbe, dvorane in drugih prostorov bo stalo naše zadružne povprečno 5 tisoč dinarjev na mesec. Za domove, ki so v središčih občin in v večjih vasilih pa predstavljajo ta znesek problema. V Šmarjah imajo na primer v zadružnem domu kino, gostilno, trgovino, zdravniško ambulanto, prostore za zadružno in kulturno društvo, torej dovolj, da krijejo samo z najemnimi upravnimi stroški. Manjše vasi pa nimajo takih pogojev. Zato stojijo naši zadružni organi na stališču, da bi morali biti takih krajin trgovine in drugi gospodarski obrati oproščene plačevanja davka na dobipa, da bi lahko s tem prispevale k vzdrževanju prostorov zadružnega doma, kot na primer dvorane za kulturno prireditve, ki so zelo potrebne.

Do sedaj ni bilo pri nas še urejeno vprašanje, kdo bo upravljal zadružni dom. Diskusije, ki so jih vodili zadružni organi, so pokazale, da bi bili najbolj primeren način ustanovitve posebne samostojne uprave, ki bi bila pogodbeno vezana na zadružno. Ne bi bilo prav, da bi bili v tej upravi samo zastopniki zadružne, saj ima zadružni dom za naše vasi ne samo gospodarski, temveč tudi kulturno-prosvetni pomen. Zato naj bi bili v upravnem odboru tudi zastopniki kulturnih in telovadnih organizacij.

NAGIB ZOPET PREDSEDNIK VLADE IN REVOLUCIJSKEGA SVETA

V Egiptu ležiš spet, pa ne veš v kakšni funkciji se bo prebudil. To je najbolj obdušil zadnje čase general Nagib, ki je v dobrini štirinajstih dneh že večkrat moral odložiti razne dolžnosti, jih ponovno sprejeti, spet odložiti in končno, kakor jasno kaže, je prišel na isto, kakor je že bil pred dobrim tednom ali kaj več.

Nagib sam je zadnje čase prezidal nekaj burnih dni. Tako se mu je prijetilo da je v Sudangu bil prisoten na ostri demonstracijam opozicije

PESNIK NAŠEGA KRASA

Kadar vzamem v roke Kosovelovo »Mladino« iz leta 1925—26, živo občutim vso tragiko umiranja mladega življenja, ki je neslo s seboj v grob takliko načrtov, takliko neizrabljeneh ustvarjalnih življev. Iz dne sroča zasoznam sedaj tisto družbo, ki takih ljudi v svoji sredi ni spoznala, ki njihovih vrednot ni prisnala, še več, ki jih je le zaslutila

pitalistična družba, o kateri je Srečko dejal:

»Svet išče denarja, denarja...
zlatu in kakor pes sklanja glavo v rta.
In kakor pes voha denar,
denar mu je bog, denar mu je car.«

V taki družbi je rasel in se razvijal v vrsti številnih povojuh pe-

Revolucija.

*Bavaprav naj bil ti ta problem
ni re uzbore relo hčišči
toda, če je ti, kar naj bi bil
če uvtcuri da je - potem
če pravere vobodo fudcer
naj mu kerihol' tv učir
ti se uvolil bora in bora izvile
če dragi ne redaj / potem ...
a redaj je tebe borbe v res
borbe, vete borbe, ne učire;
ne počitka, niti slend nuj;
ne zavetovanje, vpravč vnuj
tebe da zavetovanje vnuj
ni da izpovedeš! Mi zimo tu!*

Tebe horovel.

in jih prav zato izločila iz svojih vrst, da ne bi kot nezačeleno ogledalo motili njenega udobnega življenja in pozrešnega naslajanja v razkošju vseh mogočih materialnih dobrin. Bila je to buržujska, ka-

SREČKO KOSOVEL

(Nadaljevanje s 1. strani)

eno, preprosto, sprva skoraj nekam tradicionalno besedo izpovedal to, kar je videlo njegovo oko in slutila njegova duša. Toda prav v tej zvestobi do samega sebe je kmalu našel tipično svojo podobo, izviren, samo svoj ritem in umetniško dragocen pesniški izraz. Tako moramo razumeti tudi njegovo zdognjo kraško pesem, tiste nezne čustvene stvarce, ki priponedujejo z njegovimi navezanosti na tih gmajne, trpko skalovito pokrajino, rdeči ilovnatni poti, tegebna jesenska jutra in večere, skraka, na svet, ki ga je tako globoko občutil in ljubil. Kosovel je pesniško zrasel iz svoje kraške pokrajine, iz nje so se mu porodile prve podobe in v njej se je razmahnila njegova ustvarjalna domišljija. Kras pa ni nikoli zbledel v njegovi zavesti, nosil ga je v sebi neprestano prav tja do svoje smrti. Tako je postala skalovita domača pokrajina z hori in gmajnami, samotnimi potmi in tihimi vasmimi sestavnimi del njegovega pesniškega sveta in se postopoma motivno in vsebinsko poglabljala ter se naposled zlila z notranjo podobo njega samega, njegove usode. V slovenski poeziji zlepja ne naletimo na pesnika, ki bi tako presentljivo prenesel zunanjosti, vidni del realnosti v območje svojega čustva in ga prežaril s svojimi najosebnejšimi življenjskimi problemi.

In prav te globoko človeške in izrazito umetniške lastnosti Kosovelovega ustvarjalnega duha so ohranile njegovo pesem vso živo v naš čas. V njej odkrivamo danes, ko je minilo petdeset let od njegovega rojstva in osemindvajset let, kar je umrl, plemenito izročilo velikega lirika, dragocenega po svoji ljubezni do človeka, genialnega po vsebinu svojih umotvorov, po revolucionarnih problemih, ki jih izpoveduje.

Lojzka Brusova

jih tovarišev, ki so mu sledili, gnani od njegove sile. Le-tem je zapisan v uvodu »Mladinec:«

»Zato, ker ne delamo, obupujejo, omahujejo trikrat na dan. Zato, ker ni vere več, vere v bodočnost, vere v delo, ki jo pripravlja, verne v delo, posvečajoče, zmaguječe. A samo delo vodi k zmagi.«

S silovito brzino je ustvarjal v poslednjih mesecih. Grmadiki so se mu načrti dramatičnih skic, esejev, člankov, pesmi, črtic, novel, celo knjig. Ustvarjal je, da bi s svojo neglično prehitel smrt, ki mu je bila za petami. V delu je bila zanj posebna slast, če ne edina za njegovo vsestransko razgibano duševnost. Vnuk in jok sta odmevala iz njegovega krvavečega srca, oboje pa je previpalo brezupno hrepeneje po srču, ki je bilo zmanj, zmanj. Zato si je sam zapisal usodo:

»Živeli smo in mri
v ta neurejeni čas,
življenju smo se uprli
in šlo je preko nas.«

Srečko je bil kraški otrok. Svoj rojstni kraj Sežano je zamenjal s Tomajem, kamor je bil premesčen njegov oče — učitelj. Tam se je ta čudoviti otrok poglabljal v otožnost kraške pokrajine, se razgovarjal s temnimi boni, prisluškaval slavku, ki se je zganil med trnjem in zapol, in začuden strmel v obel, cvet divje rože, ki zakrvavela... Samotno je bilo njegovo srečo, kot je samotna kraška vas in še kot je samoten brinjev grm na kraški gmajri. Podoba pesnikove notranjosti je našla v naravi čudovito odgovarajočo prispolbo in se z njo tako spojila v harmonijo verzov, kot se ni nobena druga pokrajina spojila s kakim drugim slovenskim pesnikom. Nova pokrajina je zaživila v slovenskem pesništvu, zadihala je iz topnih, občutnih Kosovelovih impresij.

Lepoto brezkrbne otroške sreče je Srečku zamorila prva svetovna

vojna. Zagrmeli so topovi, odjeknil je tresk granata, zdravi in krepki fantje in možje so konakali mimo začudenih otroških oči, odhajali so v žrelko smrti; kar pa jih je ostalo, so se vračali poahljeni, ranjeni, izmučeni. Zukaj? čemu? je kljuvalo v mladom sreču Srečkovem in izginile so iz njegove domišljije lepe pravljice in nema groza je napomnila izpraznjene prostore. Srečko ni bil več otrok. Življenje se mu je predstavilo v vsej svoji resničnosti in krutosti in začel je spoznavati vse prezgodaj. V času, ko je človek spričao vojnega grozot tako rad iskal varnosti v domačem kotičku, se je moral Srečko posloviti od doma in iti tako sam, tako neboljen v Ljubljano, na redko. Vojni čas je bil, pomikanjanje je bilo za vse, koliko bolj za ubogega dijaka, ki ni mogel vedno znova terjati od doma denarja, ker ga ni bilo. Pričela se je beda, ki jo tako dobro poznamo iz življenja naših največjih mož, ki niso nikoli uživali priznanja v družbi, ker jih le-ta zarađi njihove veličine ni razumela. Srečko je bil tih in nezaupen do sošolcev, še posebno je nasel srođno dušo v maturantu Branku Jegliču, ki mu je postal pravi mentor in prijatelj. Skupaj sta se poglabljala v literaturo, skupaj snovala načrte. Srečko se je ves razvijel v zblizevanju z njim, a komaj je okusil in spoznal ceno prijateljstva, že mu ga je ugrabil smrt, kar je brez dvoma porazno vplivalo na doračajočega pesnika. Novi »zakaj«? je vrtal po njegovih možganih in skeleča misel je iskala izraza v pesmih. S sošolcem Alfonzom Gspanom sta napolnila zvezek pesmi, ki sta mu dala naslov »Mladino jutro«, ostal je le rokopis. Slast ustvarjanja mu ni dala več miru. To je spoznal tudi njegov profesor dr. Drago Šanda, ki mu je bil opora pri nadaljnjem literarnem delu na realki. V okviru literarnega krožka »Organizacije srednješolev iz zasedenega ozemlja«, ki ga je sam ustanovil, je začel Kosovel izdajati dijakiški list »Lepa Vidac«, katere 6 številk je izšlo v tisku. Puinesla je prve tiskane pesmi Srečka Kosovela. S tem pa si je odpri pot v mladih misterij in poslej najdemo njegovo ime v Zvončku, Novem rodu in v Mladiksi. Napravil je maturu. Nič mu ni bilo treba razmišljati, ne kod ne kam. Jasno je viden svoj cilj pred seboj. Njegova, vsega lepega žejna duša, je iskala hrane v lepotah domačih in tujih slovstev in v umetnišnah velikih slikarjev in kiparjev. Vse bi bil rad sposanal, ob vseh bi bil rad bogatel. Komaj je mogel razvrstiti vse predavanja iz slavistike, romantičiske, primerjalne književnosti in umetnostne zgodovin, ki jih je želel poslušati in ki so mu pomagala iskati odgovorov na vedno nova vprašanja. Poglabljanje v študij in reševanje porečnih problemov, ki so zadevali akademsko mladino, so tedaj oblikovali Kosovelove nazore v okviru nove miselnih smeri, novega humanizma, ki ga je izpovedal v svojih pesmih pred smrtno. Kot odgovor na pristransko podeljevanje štipendij na univerzi se je ustavil Klub meodvisnih, ki je bil precej marksistično usmerjen. Vsa akademskata dela je bil Srečko vodja literarno-dramatičnega krožka Ivan Cankar, ki je našel svoj izraz tudi v dveh literarnih dramatičnih večerih v Ljubljani in v Zagorju. Na njih je spregovornil Srečko s svojim tihim glasom, a s tako silo besede, kot pred njim samo že Cankar.

Program

prosvetnega tedna ob proslavi 50. obletnice rojstva pesnika Srečka Kosovela

NEDELJA, 14. III. 1954:

Ob 11. uri v Sežani: otvoritev slikarske razstave in razstave del primorskih književnikov v prostorij nove bolnice v Sežani. (Razstava bosta odprtia od 14. do 21. marca).

Književno razstavo bo odprl književnik France Bevk. Govor bo imel Andrej Budal iz Trsta.

Slikarsko razstavo bo odprl Riko Debenjak.

Ob 20. uri v Lokvi: gostuje gledališče za Slovensko Primorje iz Postojne z Finžgarjevo igro »Naša kri«.

Ob 20. uri v Štorjah: literarni večer.

PONEDELJEK, 15. III. 1954:

Ob 20. uri v Sežani: Predavanje o likovni umetnosti. Predava Dore Klemenčič.

Ob 20. uri v Komnu: gostuje gledališče za Slovensko Primorje iz Postojne z Finžgarjevo igro »Naša kri«.

Ob 11. uri v Tomaju: nastop književnikov za mladino.

Ob 20. uri v Tomaju: literarni večer.

TOREK, 16. III. 1954:

Ob 12. uri v Sežani: nastop književnikov za mladino.

Ob 20. uri v Sežani: literarni večer.

Ob 20. uri v Divači: gostuje gledališče za Slovensko Primorje iz Postojne z Finžgarjevo igro »Naša kri«.

SREDA, 17. III. 1954:

Ob 20. uri v Sežani: gostuje gledališče za Slovensko Primorje iz Postojne z Finžgarjevo igro »Naša kri«.

Ob 12. uri v Komnu: nastop književnikov za mladino.

Ob 20. uri v Komnu: literarni večer.

ČETRTEK, 18. III. 1954:

Ob 12. uri v Podgradu: nastop književnikov za mladino.

Ob 20. uri v Podgradu: literarni večer.

SOBOTA, 20. III. 1954:

Ob 20. uri v Sežani: koncert kvinteta Fantje na vasi.

Ob 12. uri v Herpeljah: nastop književnikov za mladino.

Ob 20. uri v Herpeljah: literarni večer.

NEDELJA, 21. III. 1954:

Ob 10. uri v Sežani: spominska svetčanost pri rojstni hiši v Sežani:

1. Godba Ljudske milice iz Ljubljane.

2. Pozdravni govor.

3. Govor o Kosovelu (Lino Legija).

4. Mladinski zbor Tomaj — I pesem.

5. Zbor Slovenske filharmonije.

6. Polaganje vencev pri plošči v Sežani.

Ob 15. uri v Tomaju: odkritje spominske plošče na hiši smrti:

1. Pozdravni govor.

2. Zbor Slovenske filharmonije.

3. Govor (Bratko Kreft).

4. Odkritje plošče.

5. Venec položi Glavni odbor Svobod in okrajni odbor Zveze LPD Sežana.

SVEČANOSTI NA GROBU:

1. Pesem.

2. Gimnazija Tomaj: recitacija.

3. Polaganje vencev.

Ob 17. uri v Tomaju: akademija tržaških in domačih zborov (v dvorani).

Ob 17. uri v Komnu: koncert zboru Slovenske filharmonije.

Ob 16. uri v Sežani: promenadni koncert godbe Ljudske milice.

Ob 20. uri v Sežani: koncert zboru Slovenske filharmonije.

★

Proslave in akademije in počastitev spomina pesnika bodo po vsem okraju med prosvetnim tednom, po možnosti na obletnico rojstva 18. III. 1954.

Spregovomil je o svojem humanizmu, ko je dejal: »Edina duč, ki zasije na razvaline človeštva in človečanstva, je človek. — »Odprite okna, odprite duri, osvobojeni človek, plahi, ponižni, zasužnjeni, dajte mi roko, da gremo v vstajenje...«

Poslednje je bilo to Kosovelovo predavanje, ki ga je prinesla »Mladinska list«, ki sta ga urejevala Srečko Kosovel in Ciril Debevec. Idejni poudarek mu je dal Kosovel, ki mu je bilo do tega, da v listu s Cankarjevo nečlansko odkritostjo razglaši gnilobo slovenskih kulturnih razmer in pokaže pravlo pot v slovenski kulturi. Na literarnem večeru v Zagorju se je prehodil in kmalu nato legel. Prijatelji so skrbeli zarj, kolikor so mogli, a zdravnik je ugotovil vnetje čelne volitve. Bolan se je vzdignil na pot domov, na svoj Kras, da se za vedno združi z njegovo zemljo. Še je doživel pomlad, še je ujel slavkovo pesem v ranem majskem jutru, še je pozdravil brate bore v nemih grozih in prelepel z očmi samotne kraške vasi in bele ceste, pa je neizrabljen legel k pokoju... 27. maja 1926. leta je umrl. Prihitali so prijatelji iz bele Ljubljane, da

(Nadaljevanje na 7. strani)

Pogled na Tomaj

SREČANJA S KOSOVELOM

Iz uredništva Slovenskega Jadra na je priletel brzojavka, naj takoj posljam svoje »Spomine na Kosovel. Ista želja je priletel tudi iz Trsta. Jaz pa napisani spominov nimam. Treba je sestti, in nekaj urah napisati nekaj in odpolati nemudoma. To pa ni lahka stvar – zagrabit v roki v daljne spomine ter iztrgati iz njih in iz srca nekaj potob, ki naj bi podale njegov obraz.

Velik pesnik in velik človek je bil in takega in mogoč meriti z vati. Večkrat me je že zajel misel, da bi o Srečku Kosovelu, pa tudi o pesniku Ivanu Čampi, ki so ga ustrelili fašisti, in o pesniku Karlu Široku, ki so ga ustrelili gestapov-

tudi posrečilo v toliko, da so ga poslali še na specijalni pregled in je uspel, da se je resil vojaške službe v Italiji. Na naboru smo klatili Šašle, da so se slovenski fantje okoli nas ne široko režali. Kosovel je poznej priobčil Šaljivo pesem o tem naboru v »Mladici«. Zarces potreba sem videl Kosovela nekega dne, ko sova se vrnila z Rožnika, potem ko sova se poslovila od njegove sestre in še nekega dekleta. Bili smo čisto tresni, saj tedaj nismo imeli denarja za vino. V Zvezdi je postal Kosovel nadomadno slab in sem ga s težavo spravil domov. Tedaj mi je zelo otočnimi besedami začel govoriti, da ima občutke, da ne bo dolgo ži-

spal: »V nem grozi šepetajo bori.« Šepetal.

Istočasno je ljubil ponizane in razražljive vsega sveta in strašno miril zatiranje delovnega ljudstva po kapitalizmu, kar se izraže v mnogih njegovih pesmih.

V sistem času je bil pri nas v pesniških tvorilih v modri eksprezionem. To v modo Kosovel ni hotel zajedrati, zato so mnogi smatrali njegove pesmi za nesodobne, za epigonske. Res je zaradi hitrega ustvarjanja marsikateri njegov pesem precej slabota, toda vrsta njegovih pesmi je kot riz biserov – enostavna, jasna, so po svojem slogu, obenem pa polne življenja, pristnega in nenarejenega. Marsikateri pesem je v rokopisu bral meni Gospalu ali Košaku, pri tem pozorno motril načr obraz, kak vtič bo napravila pesem na njem in se potem kot otrok veseli iskrene povhale. Kako velike so te pesmi,

vel, Zal se je ta njegova slutnja tako kmalu uresničila. Zaradi te slutnje nam bo laž razumljivo, zato je bil posredno hitro učinkovit, kot tista, ki sem jo pisal o Groharju v »Zgodbi o barvah v knjigi v deželi pravljici in sanje. Vsako samo razumsko pričakovanje tako velikih in plemenitih ljudi ne more nikdar ustvariti tistega čara, tiste magije, ki je nujna, če hočemo priskrivati resničnosti umetnosti.

S Kosovelom sva se spoznala, ko je bil on na realki in jaz na gimnaziji. V hipo sva si postala dobra prijatelja in srečala sva s posmem skoraj v vsej deli trpljenja. V resnic Kosovel ni stradal, čeprav ni bila njegova pot ravno z razičnim postlana. Podpiralo so ga njegovi svoji in sorodnik Vinka Košaka, ki mu neko dobro preskel izdatno hrano v svoji gostilni – sicer pa je Kosovel bivalkar pri menzah kot drugi nebotični študentje. Hrana v njih ni bila sicer nič kaj razkošna, toda ravno lačen ni bil človek, ki se je hrani v njih. Kosovelo dobrodružno sreča tudi ni dopustilo, da bi vsaj s skromnim darom ne pomagal temu ali drugemu tovariju, ki je bil v stiski Kosovel se ni branil kozača vina, čeprav ni bilo vino ter ran, ki bi ga v Ljubljani začele. Toda takrat ni bil v Ljubljani dobiti teran.

Pregozdaj je še, da bi opisoval njegove odnose do deklet, in velik nos tragičnosti, ki je iz tega izvirala – zlasti v odnosu do lepe Lidije, ki je po njegovi smrti napravila samonos. Prekrasne podobe teh odnosov bo nasiel bralec v njegovih ljubljavnih pesmih.

Rekel sem, da je bil Kosovel na zunanj včinoma vedega razpoloženja. Je pa bila nekaj, kar ga je stalno grizlo in trlo – to je usoda naše, tedaj tako težko zaslužene primorske zemlje. Menda ni bilo nobenega razgovora med nama, da se ne bi v njem razgovarjal o tej zemlji, predvsem o Krasu, ki ga je toliko ljubil. Tedaj je bil v vsaki besedi čutiti veliko njegovo notranjo bolečino, iz katere je ustvaril toliko lepih biserov o naši zemlji in naših ljudeh. Sovraštvo je fizična ja v njem narascalo bolj in bolj. Dosti pozneje sem napisal iz reminiscence na te razgovore sicer siabotno, vendar iskreno pesem:

Pili in peli smo včasih tam pri Košaku in govorili o pesmih ob vsakem koraku, dučeja kleli smo na vso moč, karak, dajevali vodočnost, ko so se zapo-

veli na mimo, kar se dialektično materializma tiče, sele v povojih, v prvem popiju. Toda to popije se je med njima vedno bolj razvito in se pozneje razvelo v Kosovelove revije »Mladina«. Progressive miselnet je zajemala eden širši krog mladih ljudi, o katerem bo gotovo kdaj izmed ožjih sotrudnikov poročal posebej v obširnejše.

Poleg Iveta Groharja je imel Kosovel več zvestih tovarisev, med njimi zlasti Alfonza Gospala in Vinko Košaka. Vinko je moral življivati v zadnjih vojnih svojih življenjih domovini. Pred vojno je bil Vinko Košak človek poln ognja, vedregi značaja, poln ljubezni do lepot, kar je ugodno vplivalo na samega Kosovela. Sicer o Kosovelovem življenskih metanolih pretrajajo. Rečikdaj sem ga srečal potreba, včinoma je bil, vsaj na zunaj, veder in nasmehjan in wedno je rad stisal kako dobro Šaljivo ter blid tudi sam pripravljen povedati kako Šaljivo v nevezani ali rimani besedi. Kosovel, Tozon in jaz smo istih letnikov, pa smo morali skupaj na nabor v Trst. Učil sem Kosovela, kako naj na naboru simulira, kar se mu je

daljši čas zadržal Šaljivo, kar je

zazdržal Šaljivo, kar je

je dokazalo vse slovensko ljudstvo, ki jih je s toliko ljubezijo sprejemalo vse, zlasti naše primorsko ljudstvo. Iz takih pesmi je nastala brigada primorskih upornikov, ki je nosila ime po Kosovelu.

Sredi predavanja na zagrebški kliniki se je sklonil k meni tovarši in mi zašepetal, da je Kosovel umrl. Na drugem mestu sem že opisal, kako mi je bilo pri srcu takrat. Težka in grekna novica mi ni razodela samo tega, da sem izgubil sam velikega in zvestega prijatelja, ampak je razdelila tudi to, da je slovensko ljudstvo izgubilo velikega človeka v umetnosti, ki bi se še nadalje živel, napolnil zakladnike naše lepote še z nebojem dragocenih darov, da je s Kosovelom izgubil tudi horca, ki bi se nikoli ne bi stal v horbi v prvih vrstah tudi v času velike preizkušnje našega ljudstva.

A hip nato je sklonil glavo, kot bi

»V nem grozi šepetajo bori.« Šepetal.

Istočasno je ljubil ponizane in

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

z

Mladinski in otroški pevski zbori Primorske tekmujejo v počastitev Kosovelove obletnice

Te dni obiskuje posebna snemalna ekipa koprskega Radia mladinske in otroške pevske zborne po vsej Primorski. Koprsko radijsko postajo je namreč priredila v okviru proslav 50. obletnice rojstva kraškega pesnika Srečka Kosovela nagradno tekmovanje, za katero se je prijavilo 25 mladinskih in otroških pevskih zborov.

Posebna komisija bo strokovno

Problemi naših podeželskih knjižnic

Na vseh straneh je premalo razumevanja, da je knjiga naši vasi nujno potrebna.

Ako razpravljamo o naših podeželskih knjižnicah, je prva stvar, da smo si na jasnu, kakšne so te knjižnice. Ne mislim na splošno razpravljanje o drugih knjižnicah, temveč bi rad obravnaval le probleme senožeške knjižnice.

Govoriti o količini in vrednosti knjig je malo težko, ker človek sam ne ve, kako bi začel. Vsega skupaj imajo v tej knjižnici dve omari knjig, ki so v zelo žalostnem stanju. Kraj kot so Senožeče, bi vsekakor moral imeti bolje urejeno in številnejšo knjižnico. Saj je precej velika občina, tudi številčno je močna, razen tega pa je tukaj mizarsko podjetje s polno mladih ljudi, ki si že dobre knjige, je pa žal ne morejo dobiti. Pri vsem tem nastane vprašanje, ki je nujno odgovoriti manj. Kje je iskati vzroke takemu stanju knjižnice? Več je vzrokov, ki so vplivali na to. Med glavne pa vsekakor spada kulturno mrtvilo, ki je nastalo zadnje čase v Senožečah.

Zdi se mi nujno, da to trditev nekoliko pojasmim. Ker se tiče kulturnega mrtvila, mislim, da je povsem jasno. Kulturnega društva ni bilo, mladina in vsi drugi pa niso delali. Prav tako je tudi knjižnica spala spanje pravičnega. Seveda ni bilo nobenega dotoka knjig, temveč nasprotno, razpadle so na polical, namesto da bi krožile med ljudstvom. Omeniti moram tudi to, da knjižnica ni imela primernega prostora, saj je vedenila v gasilski sobi, ki je bila vse prej kot knjižnica, včasih celo gostilna.

Omeniti moram tudi, da se nekateri ljudje v Senožečah premalo zanimali za knjižnico. V Dolenji vasi n. pr. še vedno ležijo knjige KDZ. Ni jih mnogo, toda kljub temu bi bilo potrebno, da jih prepeljejo v Senožeče in tam povečajo knjižnico, kar bi bilo zelo koristno. Malo dobre volje, razumevanja pri določenih forumih in malo več raddarnosti od strani teh, pa se bo tudi to zadovoljstvo rešilo.

Kulturne prireditve v Kopru ob 8. marcu

Proslavo je organiziral inicijativni odbor Zveze ženskih društev. Že prej, 4. marca so žene organizirale predavanje »O vzgoji otrok v pubertet«, ki je bilo dobro obiskano. Žene so izrazile željo, da bi takrat predavanja večkrat organizirali. V soboto 6. marca je bila v Ljudskem gledališču slavnostna akademija z izbranim sporedom. Pozdravni govor v slovenščini je imela Lojzka Plesničarjeva, v italijansčini pa Nives Fusilli. Nastopili so člani »Partizana«, Glasbene šole, pevski zbor »Svoboda«, solistka Slavica Klasic, člani radia in dječaki. Po akademiji je bil v hotelu »Triglav« družabni večer. V ponedeljek popoldne so SZDL, Mestni sindikalni svet in LOMO Koper priredili materam padlih borcev, najboljšim delavkam in terenskim aktivistkam zakusko, pri kateri je vladalo prav prisrčno razpoloženje.

ŽENE PODGRADA SO PRAZNOVALE 8. MAREC

Kakor po vseh krajih Slovenije, so tudi žene v Podgradu proslavile Osmi marec. Organizirale so proslavo v kinodvorani. Poleg žena so delovali tudi pionirji in vaški pevski zbor, ki je zapel več pesmi. Proslave, ki je bila dobro obiskana, so se udeležile tudi žene okoliških vas. Po proslavi je bila prosta zabava.

L. V.

ocena posamezne zbole in bo najboljšim podeli nagrade in priznanja. Radio vsak dan ob 14.40 nastope prijavljenih zborov, zaključna revija pa bo 21. marca ob treh pooldne.

Za tekmovanja so se prijavili mladinski in otroški pevski zbori iz Ajdovščine, Dobravlj, Kojskega, Postojne, Ilirske Bistrice, Tomaja, Dutovlj, Komna, Kostanjevice, Trnovega, Grigarja, Kopra, Vipave, Črnegra vrha, Idrije, Kozine, Dekanov, Šmarj in Koštabone. Kakor vidimo, so se vabilo Radia odzvali pevski zbori iz vseh okrajev Primorske. Pogrešamo samo mlađinske zborne iz Tolminsko, ki imajo bogato tradicijo in dober material. Tolminske učiteljice ma primer odličen pevski zbor, ki bi v tekmovanju dosegel eno izmed prvih mest. Res je škoda, da je tolminska mladina ostala pri tem tekmovanju ob strani. Čigava je krivda?

Radio Jugoslovanske cone Trsta je že lani priredil ob prazniku na Okroglici tekmovanje pevskih zborov, ki je bilo neke vrste revija ljudskega glasbenega udejstevanja na Primorskem. Novo tekmovanje, katerega se udeležujejo samo mlađinski pevski zbori, ima še posebej namen razvijati zborovsko petje med šolsko mladino in sploh med našo mlajšo generacijo.

Najboljši zbori bodo dobili nagrade, ki so jih prispevali uprava Radia in nekatere množične organizacije.

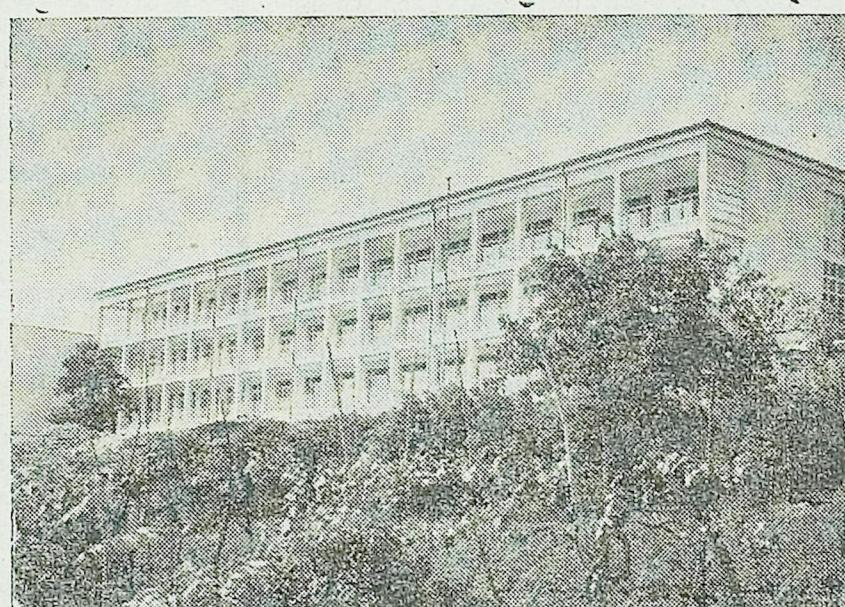
Več pomoči »Svobodi« v Loški dolini

Delavska prosvetno društvo »Svoboda« v Loški dolini ima že bogato tradicijo, saj so prvo Svobodo ustanovili že pred vojno, njegovo vlogo pa je zopet prevzela Svoboda, ki so jo ustanovili lani. V društvu deluje danes mnogo predvojnih svobodašev. Skupno število članov je 140, predvsem delavcev. Ker je bil društveni inventar med vojno večinoma uničen, ima društvo danes večlike gromote težave.

V nekaj mesecih od ustanovitve je Svoboda v Loški dolini pokazala precejšnjo aktivnost. Dramski odsek je n. pr. naštudiral tri igre in gostoval tudi na drugih odrih. Velike težave so glede režiranja, še večje z odrom. V dvorani, kjer igrajo, je namreč tuški, zato se mora z veliko težavo pripravljenci oder ob kino predstavah razdirati in nato znova postavljati. Najboljši izhod iz zagate bi bila dograditev zadružnega doma v Ložu, kjer je v načrtu tudi oder.

Razen dramski družine ima Svoboda tudi tamburaško sekcijo, kjer se pridno vadi 16 mlađincov. Tudi knjižnica je začela že poslovati, treba bo pa vsekakor povečati število knjig. Kljub velikemu številu članov po vse delo sloni na nekaterih pozrtvovalnih članih (Krajevca in Benčina). Vsekakor bo treba v prihodnjem delo porazdeliti tudi med druge člane.

Za v prihodnje ima društvo načrtu poživitev dramske sekcije, organizacijo predavanj ter utrditev vseh sekcij. Organizirali bodo tudi dva izleta in uredili društveni lokal. Sveda bo moralno Svobodi pomagati vse prebivalstvo Loške doline, gospodarska podjetja pa ji bodo moralno nuditve večjo materialno podporo kot do zdaj. J. M.

Bolnica v Sežani, kjer bodo spomin ske razstave ob Kosovelovem tednu

Nova premiera Gledališča Slovenskega Primorja

Sauvajon »Trinajst jih bo«. Dve urij elegantnega humorja, dvoumnošč in duhovitosti, značilnih za boljšo francosko družbo. V dveh urah nam pisatelj zaplete in razplete dve zgodbi. Prva se suče okrog zaskrbljenosti gostiteljice, ki ji v zadnjih trenutkih uspe in ne uspe spremeni nesrečno število povabljenih gostov; druga zgodba je epilog prikrivane preteklosti. Vmes izvemo nekaj ljubezniških spletik, ki so morda značilne za Pariz, a za komedijo vsekakor pripravne, da izvotope nevsečnosti v dozdelenem vzornem, vladnem in prisrčnem ozračju gostiteljev in povabljenih.

Komedija »Trinajst jih bo« ironizira vratjevost ljudi, ki vidijo v številu trinajst začetek zla. Za konca Villardier sta po naključju povabila na Silvestrov večer k večerji trinajst gostov. Vsi, razen Madeleine, zanifikajo smiselnost vratje in ceelo norčujejo na njih, a prav tako vse, celo ateist Frederic, trdijo, da bi integriralo trinajst povabljenih primeti nesreču enemu izmed njih. S skrbjo zaradi številke je zajel pisatelj snov za prvo zgodbo komedije, ki jo je prepletel z mnogimi komičnimi efekti, kot so telefoniranje prijateljem, ki naj pridejo ali naj ne pridejo na večerjo, kot so kombinacije z darili, listnico, rubinasti mi vhani in tako dalje. Komaj se je posrečilo Madeleinil s povabljenim Consuelom zvišati število gostov na štirinajst, že so poklicali dr. Pe-

loursata k porodnici. Ko priskoči na pomoč slučaj s karambolom povabljenca Dupadillon in preostane samo dyanajst gostov, se vrne zdravnik ob histerične porodnice in noče razumeti, da je njegov povratek nezaželen. Madeleine zopet intrigira in skuša odslavit prijateljico Veronique, a tudi ta kot nalašč noče razumeti. Vzporedno z zgodbo okrog števila trinajst teče zgodba, ki sega dvajset let nazaj in doživlja prav na silvestrovo svoj dramatični vrh, ko se srečata nekdanji ljubimec in tako imenovani junak Antonio El Caballero, sedaj Antoine Villardier, in Consuela Koukouwsk, v resnici Dolores. Razburljivo poslanstvo Dolores, ki ima malog, maj ubije nekdanjega guvernerja republike Santa Rosalina, pritegne pozornost gledalca, da za nekaj lipov celo pozabi, ali vsaj potisne v ozadje, perec problem trinajstone. Zato od basa do časa stopi v ospredje Madeleine in zaduševanje s posegom v dejanje prekone razburljiv prizor s samokresom in smrtno obsodbo. Sauvajon ni nikomur prizanesel z ironijo. Niti malomeščanski Madeleine nati na prvi pogled revolucionarni Consueli. Ves patos, s katerim so nam predstavili s prvimi besedami o romanu, ki ga piše s krvjo, zruši v dialogu med Consuelo in Antoinom. Morda se je z Consuelo še bolj ponosčeval in z njo iz sveta tako imenovanih revolucionarjev, ki se dogajajo vsak dan in rode junake, ki ne bi radi bili

junaki, a jih postavi naključje na spomenik narodnega junastva. Tak junak po maključju je tudi Antoine, ki je bil celo guverner v republiki Santa Rosalina, republiki, »ki je manjša od mišnjega drekca in ima 600.000 vvolivev in 200.000 prebivalcev; v tej republiki je dvigal v zrak mostove, ki so segali, po lastnem pripovedovanju, do ramen in rušil postaje, tovorne vlake in podobno, in kjer bi imel čast biti šestnajsti v kratkem času obeseni guverner. O tem svetu govori Consuela z zanosom, a Antoine z zančevanjem, ne da bi pri tem pomislil, da se ruši ugled »junaka«. Toda v Parizu ga ni mikalo junastvo. Da je mera polna, izve za moževno preteklost žena Madeleine in zgodba se zabavno razvije med mrzljino Conchue do Madeleine, med smrtno obsodbo Antoine in njegovim pripovedovanjem o resničnem ozadju »junastva«, dokler ne doseže komedija svoj višek, ko Consuela z zančevanjem odsune strahopeta Antoine in ga prepusti ženi, ki ima »glas kot zvonček v jedilnem vagonu«, in se navduši Madeleine za junaka Antoine, revolucionarja, ki je rušil mostove.

Komedija je torej prijetna, niti najmanj pretresljiva ali globoka, jezik teče uglašeno kot jezik panškega salona. Gledalec odhaja po predstavi z nasmehom. Več menda pisatelj ni hotel doseči.

Kulturno društvo, ki se ponaša z 83 javnimi nastopi v enem letu

SKUD Stane Semič-Daki Postojna je imel lani 83 javnih nastopov. Najaktivnejši je bil pevski zbor, ki je sodeloval tudi na Okroglici in na okrajnem festivalu, štirikrat v oddaji Radia Koper in dvakrat ob sprejemu rojakov iz Amerike. Kvintet pa je dal ob prireditvi PO-STOJNSKEGA TEDNA samostojen celovčerni koncert. Kako je na rojake iz Amerike vplivala slovenska pesem dokazujejo novoletne čestitke iz Amerike s poudarkom, da se še vedno prav radi spominjajo prisrčnega sprejema v staro domovino in nepozabnih melodij prelepe slovenske pesmi.

Orkester, ki je sicer malošteviljen, je napram letu 1952 dosegel več uspehov. Nastopil je skupaj s plesno skupino na dveh orkestralno plesnih večerih, razen tega pa je sodeloval celo na veseljih prireditvah, ki jih je SKUD priredil v lastni režiji. Žal je število članstva zelo pereče vprašanje. V preteklem letu je orkester izgubil kar 4 člane dijake, ki so odšli na študije ter tov. Dušana Milavec, ki se je trajično ponesrečil. Spopolnil je deloma svoje vrste z novince iz Glasbene šole od katere upa, da bo tudi v bodoče črpal svoj kader.

Godba na pihala je bila lani manj aktivna. Tej sekciji nikakor ne uspe spopolnil število članstva, ter stoji vedno pred problemom, kako zamašiti vrezeli. Vsa zahvala gre tov. Kledetu Vulkotu, ki se trudi, da bi godbo privadel do vidnejših uspehov.

Plesna skupina šteje 12 članov in dva člana. V letu 1953 je pokazala mnogo volje do dela in je tudi precej uspela. Sodelovala je z orkestrom na dveh orkestralnih plesnih večerih. Zlasti pa je pojavljalo njenje sodelovanje na prireditvah, ki jih je SKUD priredil brezplačno za pripadnike JLA ob zaostrojiti tržaškega vprašanja. Dobre bi bilo, da bi ta skupina dobila stalnega učitelja. Volje je dovolj in ne dvomimo, da bi bili tudi uspehi boljši.

Dramatska sekcija sicer ni bila takto delavna kot prejšnje leto, vendar je dala tri uprizorite. Največji uspeh je žela z uprizoritvijo komedije »Gospa ministrica«. Imela je skupaj 13 nastopov deloma na domačem obru deloma na gostovanjih v večjih krajih okraja.

Pereči problemi društva so pomoč sindikalnih podružnic, ki so zelo v pasivnem odnosu, pomanjkanje mlađih moči in nesodelovanje mlađine, ki ne najde poti do kulturno prosvetnega izvajanja.

Ceprov je mlađinska organizacija v Postojni številčno zelo močna, je razmerje

članov in mlađincev v SKUD nezadovoljivo. V Postojni imamo več podjetij in število delavcev ni baš majhno, vendar med članstvom SKUD ni opaziti mnogo delavstva. Sindikalne in mlađinske organizacije bodo morale članstvu predložiti smisel in koristi kulturno prosvetno udejstvovanja.

Zelo razveseljivo pa je dejstvo, da so tudi oblastno upravni organi končno ugotovili, da je sedanji Dom kulture zelo slab pogoj za uspešno kulturno prosvetno dejavnost. Prej dobrim mesecom so vendarle prestopili prag Domu kulture zidariji in se lotili popravka strehe ter manjših preureditve notranjih prostorov. Ceprov je finančno vprašanje zelo pereče, ie vendar treba upoštevati, da Dom kvite in ne rentabilna stvar.

Letos bo društvo osnovalo tamburaški zbor, ki je bil nekoč ponos Postojčanov, naši malčki pa bodo prišli na svoj račun z otvoritvijo latkovnega gledališča, za katerega že preurejajo potrebne prostore. Prepričani smo, da bo društvo ob posloži prebivalstva Postojne letos izpolnilo vse naloge ter zelo se večje in boljše uspehe kot doslej.

Pustne norosti in prosveta med našo mlađino

Na debeli četrtek me je zanjo i pot v samotno vasico naše Slovenske Istre. Navezal sem razgovor z vašimi, pa jim v pomenku v mnogih stvari pritrjeval, v nekaterih pa tudi oporekal. Kmalu smo prešli na mlađino. Vprašal sem jih, če je imela mlađina kakšno prireditve, če obiskuje tečaje in če ima sploh sestanke. Začudeno so me pogledali. Šele pri vprašanju o sestankih se je oglašila neka ženica: »O, ja! Sestanke pa imajo, sestanke! Že tri večere zapored jih imajo! Premlejava namreč, kako bodo praznovali pusta. Na moje vprašanje, če ni že prezgodaj, mi je pojasnila: »Kako neki prezgodaj! Saj bodo že jutri začeli in potem bo trajalo ves teden!«

Naslednji dan sem se napotil v isti predel, v drugo vas. Nenadoma je pogovor z vašimi prekinilo zaviranje harmonike in rezko piskanje izmučenega klarineta. Vmes se je začelo fantosko vriskanje. Njih bi jih vprašal, so mi vaščani kar sami odgovorili: »Da, da! Naši fantje se že začeli in do petka ne bodo nehali!« Pri tem jih je sijal ponos iz oči.

V soboto sem obiskal Brkine. Proti večeru sem čkal na avtobus. Ob poštagi je bila gostilna in v gostilni veselje! Harmonika, vriskanje in petje. Petje je bilo bolj podobno kričanju.

Vstopil sem. Prerivanje in kričanje. Mlečnozobi našemljeni zelenčci se opotekajo zaganjali v hilitajoča dekleta in jih s sajasto rokobozali po licih in po obliki.

Lepo nedeljsko popoldne me je zavabilo na Kroš. Pustna nedelja! Predvideval sem, da bom opazoval iste slike kot prejšnje dni, pa sem se zmotil. V gostilni

SODOBNA MATI

Prijateljica in tovarišica v borbi za novo življenje

Velike spremembe, ki so jih prinesli izumi in odkritja tehnike, pa tudi nova doganja mislecev, so podrobne mnogo dejnikov, o katerih so bili še naši očetni mnenja, da so večni. Toda na svetu nič stalnega, in tudi vezi zakona in rodbinskega življenja so se spremene. Napredna dogajanja na polju družbenih ureditev so prinesla nova načela svobode in samoodločbe. Zakon ne predstavlja danes prostovoljno sprejeti sunosti, niti ni žena moževa lastnina, brez lastnih misli in preprtičanja, ki bi služila le moževim željam in koristim. Žena, ki je resnično prosvetljena, je osebnost, enakopravna v redbini in družbi ter sodoča v uravnavanju medsebojnih odnosov. Žena si je priborila svobodo in uveljavlja svoje sposobnosti skoraj v vseh poklicih. Svet in življenje se neprestano spremeni in to, kar je bilo nekdaj za ženo nemogče, je postal danes dejstvo.

Kot vse ostalo se je vidno spremnila tudi družina, predvsem v odnosih, ki naj vladajo v njej. Včasih je bilo pravilo, da sta roditelja igrala v družini vlogo usode svojih otrok. Sinovom je oče navadno dočelo poklic, mati pa je hčere pripravljala za zakon. Sicer se pa oblikovala rodiljska tiranija še danes tu in tam pojavlja.

Dolgo je trajalo, da so se predvsem dekleta osvobodila nazadnjiskih nazorov o svojem mestu v družbi. Včasih je bilo nespodobno, da je deklet šlo brez spremstva na ulico, da je hidilo v sredino šolo ali celo na univerzo. Prava sramota pa je bila, da si je deklet samo služilo kruh. Današnja dekleta so postala celi ljudje. Toda mnogo je še mater, ki zahtevajo, da naj bodo še zmeraj poslušni otroci brez lastne volje, lastnega preprtičanja in stremljenja. Roditelji tičijo pogosto z vso svojo miselnostjo in preteklosti, otroci pa hite s sodobnostjo ter si hočejo kovati življenje po lastnih željah. Starši vztrajajo na načelih

nekdanje spodobnosti, nekdanje mode in zastarelih nazorov. Sinovi in hčere postajajo uporni ter se smejijo staršem, ki jih ne razumejo. Zaradi takih trenj pride v marsikateri družini do razkola in iz take borbe med starim in novim nastajajo tihe, a tudi velike tragedije. Mati, ki včasih svojih otrok ne dosegala niti po znanju, niti po sodobnih težavah in zahtevah, je lahko nehotno do njih krivična. Na ta način vzbuja nerazpoloženje, skrajnih, sicer žalostnih primerih, naleti celo pri svojih otrocih na zaničevanje. Pa vendar tudi takia mati ljubi svoje otroke, saj je vse žrtvala, da so dosegli višjo stopnjo izobrazbe. Otrokom mati upravičeno očita nehvaležnost. Tudi tako mater je treba razumeti. Skrb za blagor otrok jo dela občutljivo. Današnje dekle, ki nastopa in deluje v javnem življenju, se zaveda bolj kakor njena mati, da daje svobodno izbran poklic več svobode in ugleda, kakor bedni, često le iz zadrega sklenjeni zakon. Pametna mati bo svojo hčer mirno opozorila na nevarnosti, ki jih prima življenje. Lastnih izkušenj ne more dati, ker si jih mora hčerka sama pridobil.

Nov čas potrebuje novih mater. To so matere, ki naj bi bile hčeram prijateljice in tovarišice v borbi za novo življenje. Sodobna mati naj se uči ob hčeri ter naj se zanimi za njen poklic. V nobenem primeru pa naj ne poskuša včeti hčere navzdol in v preteklost, temveč naj raje pusti, da jo hčer potegne navzgor in v bodočnost. Na tak način se bo razvijala med njima nova, prava ljubezen dveh žena, ki sta obe zreli, ne pa razmerje, v katerem je mati nezrela in zaostala, hči pa vzvišena in materi sovražna. Tako si bosta zaupali.

Nasveti za vzdrževanje usnjениh premetov

1. Snaženje barvastih čevljev. Na vsak način je treba barvaste čevlje najprej očistiti blata in prahu. Nato si pripravimo zmes 4 delov mleka in dela bencina. S to tekočino nekako pleskamo z mehko kropo in pozneje izbrisemo. Ako maledi ne izginejo, je treba postopek ponavljati.

2. Plesniva mesta na usnjennih predmetih previdno namažemo z vazelinom in takoj zbrisemo z mehko kropo.

3. Usnjene jopiče umijemo lahko z mlitico, kateri smo dodali nekoliko salmijakovega cveta. Jopiči sušimo v zmerni topoti, nikakor pa ne v vročini.

4. Usnjene torbice očistimo prahu, namažemo jih z dobro belo krema za čevlje ter jih z baržunasto kropo zdrgnemo.

Srajca iz toplega volnenega blaga, okrašena s krznom.

Kakšna nasprotja vladajo v tej deželi! Kakšna raznolikost ras, verskih sekt, kast in stopnje civilizacije! Priznati si je moral, da je srečen sredi ljudi, ki jih razveseli že malenkost in ki se ne menijo za svetovno dogajanje, zaradi katerega ga je hotela Moskva poslati v smrt!

Ce ne bi mister Humphrey tisti večer, ko sta z Dolores prvi večerjala pod njegovo gostoljubno streho, nali Ivanu čistega vina glede sedanjosti Indije in mu povedal, da je dobila po drugi svetovni vojni neodvisnost, bi še vedno mislil, da je britanska kolonija, čeprav sta imeli v času njegovega bivanja v Indiji svoje kolonije v deželi svete reke Gange le še Francija in Portugalska. Zgodovino Indije je imel mister Humphrey v mezineu. Pričeval jima je, da sta ustavili v 17. stoletju Velika Britanija in Francija v Indiji trgovske postaje. Iz konkurenčnih razlogov je med njima prišlo do vojne, ki se je končala s porazom Francov. L. 1757. Nato so Britanci prodirali v notranjost in zasedli. Le nekaj držav je ostalo deloma neodvisnih.

Po prvi svetovni vojni se je razvnel boj med britanskimi kolonizatorji in indijskimi nacionalisti pod Ghandijevim vodstvom, ki se je končal z ustanovitvijo indijske federacije. Od Indije so ločili Burmo in Aden ter ustanovili enajst provinc s centralno vlado v New Delhiju. Po drugi svetovni vojni so bile v Indiji lakte in hude borbe med Hindusi in

Topel plasti za mrzle dni. Ima velike žepke in majhen ovratnik okrašen s krznom.

Naša vsakdanja prehrana

Zdravje našega telesa ogrožajo različne okužbe, poškodbe, vremenske spremembe in motnje v ustroju samem. Občuten vpliv na naše zdravje pa ima ravno pravilna prehrana.

Raziskovanja in poskusi so dokazali, da pomanjkljivosti v prehrani povzročajo razne živčne in kožne bolezni, obolenja zobovja in notranjih organov, posebno želodca, ledvic in jeter. Seveda ta obolenja zmanjšujejo odpornost telesa, ki postane bolj dovetno za različna nalezliva obolenja.

Ni dovolj, da človek dosti pojede v količino zadost potrebnim kalorijam. Hrana mora biti tudi sestavinsko bogata, to se pravi, da mora vsebovati vsa hranična v določenem razmerju.

Vedeti moramo, da brez beljakovin telo propada in postane neodporn, ker beljakovine sestavljajo telesno tkivo. Beljakovine vsebujejo meso, mleko, fižol in jajca. Maščobe in ogljikove hidrate (sladkor in škrob) pa trošijo telo za gibanje in delovanje. Odvečne količine sladkorja se v jetrih predelajo v maščobo, ki se kopči v salo. Pri tem imajo velika dela ledvice — odvajajo namreč strupene odpadke, ki se pri tem procesu izločajo. Zato prekomerno uživanje beljakovin obre-

menjuje ledvice z odvečnim prečiščevanjem.

Na podlagi znanstvenih izследkov lahko izračunamo potrebne količine živil za eno ali več oseb na dan, teden ali mesec. Pri tem bi dobili približno sledečo sliko: mleka ali odgovarjajočo količino mlečnih izdelkov priporočajo pol litra na dan. Beljakovine v mleku so najcenejše, razen tega pa vsebuje mleko tudi dosti kalijke in vitamino. Količina krompirja se giblje od 25 do 40 dkg dnevno, kar je odvisno od značaja dela, ki ga opravlja človek. Krompir vsebuje poleg škroba tudi beljakovine in vitamine.

Zelenjave rabimo vsaj 24 dkg in sadja 12 dkg, to pa zaradi vitamina in lažje prebave. Fižola potrebuje telo 3 dkg na dan, jajca pa polovico. Tudi jajca, prav tako kot mleko, vsebujejo živalske beljakovine in vitamine. Mesa potrebuje telo zaradi beljakovin 13 dkg dnevno, maščobe pa je dovolj 5–8 kg, po značaju in teži dela. Od mesa so zlasti priporočljiva jetra, ledvice in ribe. Sladkorja potrebuje telo 6 dkg, zaužijemo ga lahko v obliki sladkorja, medu, marmelade ali suhega sadja. Suhu sadje in marmelada imata približno polovico vrednosti sladkorja. Končno rabi naše delo, 35–55 dkg kruha ali 25–40 dkg moke.

Marsikdo bi se uprl tako točno izračunanim priporočilom za prehrano. Seveda so te količine preračunane na en dan, pri praktični uporabi pa ta navdola laže uresničimo pri prehrani enega tedna. Fižola n. pr. ne bomo pojedli vsak dan 3 dkg, ampak 21 dkg enkrat tedensko.

Izledki in raziskovanja na področju prehrane so nam omogočila sestavo praktičnih navodil zdrave prehrane, kar je pogoj delovnih in umskih sposobnosti ljudi. Popolno izkorisčanje hrane prihrani našemu telesu napor pri prebavi in zvišuje telesno odpornost, obenem pa omogoča načrtno gojitev tistih kultur in živali, ki so potrebne za kritje potreb prebivalstva.

Platnena ali svilena bluza z ročnim vezanjem. Nosimo jo lahko s kostumom ali pa za večerne prireditve, če imamo primerno krilo.

O kašlju

VČASIH SO ZDRAVNIKI PO KAŠLJU DOLOCALI BOLEZEN

Kašelj sam ni posebna bolezen, ampak znak različnih bolezni. Za bolnika je zelo nadležen, zato ga pa skuša zdravniki vedno odstraniti.

Navadno človek kašlja neprostovoljno, zaradi draženja dihalnih organov, čeprav se lahko kašelj seveda izzove tudi namenoma. Namen kašlja je izločitev katarja, sluze ali kakega tujega telesa, ki ovira dihalne poti. Včasih, na primer pri pljučnicni, bronhitisu itd., je kašelj potreben in vpliva blagodejno, ker obdrži bolnik na ta način proste poti za prehod zraka, ki bi jih sicer oviral katar. Vendar se često zgodi, da kašelj sam ne more opraviti te svoje važne naloge. V teh primerih gre za dražilni kašelj, ki ga povzroča rak glavnih dihalnih organov ali poti. Isto velja za nekatere oblike bronhitisa, kjer močni kašelj ni v nobenem razlo

merju z malo množino izločenega sluze. Kašelj tudi bolj škodi kot koristi pri vnetjih pljučnih vrščkov in pljuč, če je sluz trdovratna in je kašelje ne more zrahljati. Svoje naloge tudi ne more opraviti, če je v pljučnih celicah preveč potu, kar je posledica ostatečnosti srca. To so nekateri primeri tako imenovanega nekoristnega kašlja.

Vse to pa velja tudi za preslaboten kašelj, to je za primere, ko je kašelj preslab, da bi opravil svoje delo, n. pr. pri čiščenju bronhitijev. Zato so napadi kašlja hudi in se često ponavljajo, ker jim ne uspe opraviti svoje naloge.

Za tako primere uporabljamo kot zdravilo olajševalna sredstva, včinoma opijeve sestavine, ki lahko ustavijo trdovratne napade kašlja. Včasih zdravniki predpisujejo tudi izkašljevalna sredstva, kot so razna hlajiliva olja, kajiljeva jodova spojina itd. Uspešna je tudi inhalacija vodne pare, ki zmenja sluz. Tako se preprečijo napadi krčevitega in trdovratnega kašlja, ki škoduje bolniku in slabí pljuč. Razen tega pa se s tem tudi spremeni nekoristni kašelj v koristnega, ker izloči sluz. Nikoli pa ne smemo pozabiti, da je treba istočasno zdraviti tudi glavno bolezen, za katero je kašelj le zelo mučen znak in opozorilo.

pošlušala, mu je zlezlo obilno pivo v glavo, jezik se mu je začel zapletati, oči pa so mu postajale vedno manjše, dokler ni sredi pripravovanja blaženo zadrel mal in ga je njegova mlada Indijska le s težavo odvlekla v postelj... Kako je bil prihod, takršno je bilo slovo mistra Humphreya od vaščanov, zlasti od nežnega spola. Burnega vzklikanja in mahanja skoraj ni hotelo biti konec. Komaj pa so zopet zavili na glavno cesto, jih je videl jemajoči blisk opozoril, da se bliža nevihta. Čez nekaj trenutkov se je med viharjem vila ploha, kakršne Ivan še ni doživel. Njegov

doživljaj, ko se je nad mestom Baguio na Filipinih utrgal oblak, je bil igračka proti temu besnemu narave. V nekaj sekundah so bili premočeni do kože, ker zaradi viharja ni bilo mogoče odpreti strehe avtomobila. Tudi odeji, ki jih je imel mister Humphrey s seboj v avtu, jih nista mogli obvarovati pred močjo.

doživljaj, ko se je nad mestom Baguio na Filipinih utrgal oblak, je bil igračka proti temu besnemu narave. V nekaj sekundah so bili premočeni do kože, ker zaradi viharja ni bilo mogoče odpreti strehe avtomobila. Tudi odeji, ki jih je imel mister Humphrey s seboj v avtu, jih nista mogli obvarovati pred močjo.

Kmetijska zadruga v Sežani ima trdno osnovo za nadaljnji razvoj

Preteklo nedeljo je imela Kmetijska zadruga v Sežani svoj redni letni občni zbor, ki se ga je udeležilo okoli 15 ljudi. V začetku leta 1953 je bilo vpisanih skupaj 61 članov, in sicer 22 kmetovalcev in 39 nekmetovalcev, tako da je zadruga 1. januarja 1954 štela skupaj 130 članov, od teh 69 kmetovalcev in 61 nekmetovalcev.

Sežanska kmetijska zadruga zavema načen kmetijskega še obrtno in trgovinsko dejavnost. Kmetijsko posestvo, čigar knjigovodska vrednost je cenjena na 1,740.000 din, goji v glavnem plemensko živino in poljedelstvo ter povrtninarstvo, je v preteklem letu prodalo svojih pridelkov za 1,600.000 din. V tem znesku so zapadopadi primarstek na živini, izkupiček za povrtnine, seno in razna semena. Ako bi bilo na zadružnem posestvu zaposlene več delovne sile in ako bi bilo v času glavne delovne sezone manj obolenj, bi bil navedeni znesek lahko še večji. V letosnjem letu predvideva zadruga na svojem posestvu gradnjo topnih gred v dolžini 25 m, kar bo mnogo prispevalo h gojitvi raznih sadik. Dalje je v letosnjem načrtu popravilo silosa, ki je zdaj neuporaben. Zrigolali bodo 2 ha površine, na kateri bodo zasejali in nasadili razna povrtnino. Popravili bodo živinski hlev in svinjak, dokupili še 2 krav sivo-rjave pasme in tako povečali število goveje živine na 15 glav.

V kotlarsko-mehanični delavnici zaposluje zadruga 8 delavcev in 4 vajence, ki izdelujejo nove kotle ter popravljajo v to stroku spadajoče predmete. Do maja lanskega leta je bilo zaposlenih v tesnih prostorih te delavnice 6 ljudi (4 mojstri in 2 vajence). S preureditvijo in razširitvijo delavnice so ustvarili pogoje za povečanje delovne sile in zdaj kotlarsko-mehanična delavnica lahko zadostja vsem lokalnim potrebam. V okvir zadruge spada tudi knjigovarna, v kateri je zaposlen em sam delavec.

Vse poslovne skupaj so v preteklem letu timele 43,394.000 din protmeta. Letos bodo preuredili prodajno sadja in zelenjave in so v ta namen rezervirali 380.000 din. Bruto promet zadruge je v letu 1953 znašal 84,500.000 din. V poslovnicah in odsekih je zaposlenih 42 delavcev in uslužbenec. Osnovna sredstva zadruge predstavljajo vrednost 5 milijonov 610.000 din. Ustvarjeni dobitek 3,211.739 din so razdelili tako: v investicijski sklad 1,500.000 din, v sklad za kulturo in prosveto 250.000 din, v sklad vodstva 150.000 din, za obrtna sredstva 1,311.739 din. Zadruga bo v tekočem letu po odobritvi občega zabora zaprosila za kredit v višini 13.000.000 din, kar bo znano pripomoglo k povečanju prometa. Tega kredita pa ne bo angažirala v celoti takoj, marveč po potrebi. Člani zadruge si bodo razdelili 5% dobička, ki ga bodo prejeli v obliki blaga, v gotovini, ali pa na hranilno knjižico. Hkrati pa je na občnem zboru sklenjeno, da se izenačijo deleži zadržnikov, ki so se.

Strela je udarjala v mogična drevesa z gozdu, vihar je lomil veje in voda je preplavila cesto in gozd. Sredi viharja, blata in vode je Ford motor odpovedal in mi jih kazalo drugega, kot počakati na konec nevihte. Poiskati zavetje pod kakšnim mogičnim drevesom ni bilo prizoriščje, lahko bi jih ubila strela. Dolores je drhtela v Ivanovem naročju pod mokro odoje kakor otrok, mister Humphrey pa je pod enako streho za krmilom preklinal kakor še živ dan nikoli. Vsa sreča, da ga zaradi besneče nevihte njegova gosta nista slišala.

K sreči je nevihta kmalu prenehala in sonce je izza oblakov poslalo premočenim potnikom v Fordu svoje blagodejne zanke. Toda ko je pokukal izpod premočene odeje, je začel mister Humphrey še bolj divje prekliniti. Kolesa so tičala tako globoko v vodi in blatu, da jih sploh ni bilo mogoče videti. Pognal je motor, a vozilo se ni premaknilo niti za centimeter.

Kaj sedaj? Še pred pol ure so udobno brzeli v Fordu proti domu, sedaj pa jih je pozdravilo sonce kot do kože premočene brodolomce sredi vode in blata v indijski džungli!

Mister Humphrey je nejevoljen nad to neprijetno igro narave predlagal edino možno rešitev: pustiti avto sredi ceste in vzeti pot pod noge. Toda niti to ni šlo brez težav. Do kolen so se pogrezali v blatno gmoč in Dolores je bila že po prvem koraku brez svojih čevaljčkov. Tudi Ivanovi nizki čevalji so ostali v blatu, le mister Humphrey, ki je nosil visoke čevalje s prišitimi gamašami, ni bil bos.

Napredovali so silno počasi. Dolores je bila po nekaj sto metrih popolnoma izčrpana. Morala je je okleniti Ivana in mistra Humphreya okrog vrata. Oba sta si navzkriž podala roke in tako sta ji ustvahila sedež. Bosi nogi sta se ji kljub temu kopali v vodi in blatu. Kjer je bilo mogoče, so nadaljevali pot po gozdnem parobku. Toda tukaj se je bilo treba varovati kač, ki so plavale po vodi. Eno je mister Humphrey, ki ni šel brez svoje pištole nikoli nikamor,

daj značali po 500 in 1000 din, na 1000 din za vse enako in z 10-kratnim jamstvom (doslej 3-kratno).

Predmet zadruge je namesto te možnega kontrolorja, ki ga je težko najti glede na preobsežen teren. Prav tako bi zadruga potrebovala kovača, kar ji doslej ni uspelo.

Prav in lepo je, da si je zadruga iz dobička v letu 1952 nabavila mladilico in kamion, zgradila lastno garazo itd., vendar bi si ob večji prizadevnosti in delavnosti upravnega ter nadzornega odbora lahko dares čestitali na še lepših uspehih.

Zadržniku so še zanimali zlasti za nabavo semenjskega krompirja in drugih semen, ki jih bodo potrebovali v pričetku pomladni. Zadruga bo organizirala nabavo tega semena. Živalina je bila diskusija in oddaji mleka. Nepošteno in ptačevga zadržnika nevredno je, da prodaja zadrugi posneto ali celo z vodo razredčeno mleko in zahteva za tako blago najvišjo odkupno ceno. Poštene in odkrito so se pomenili o vseh teh in takih vprašanjih, na kar so izvolili nov upravni in nadzorni odbor. Končno je spregovoril zadržnikom se dosedanja predsednik Zadruge Ožbič, ki je dejal, da najbodo dosezeni uspehi pobuda za nadaljnje delovanje in krepitev zadruge, ugotovljene pomankljivosti pa opomin, da se jih je treba v bodoče izogibati. Z nastopajočo pomladjo naj poženejo v članih zadruge tudi sveže, zdrave sile, prepojene z zadružno miselnostjo, katere najvišje načelo je: vsi za enega — eden za vse.

Jaša

Kmetijska predavanja v Kortah in Maliji

V preteklem mesecu so nas obiskali tovarši kmetijski strokovnjaki iz Kopra in večkrat predavalci kmetijstvu. Vsi prisotni zelo pozorno zasledujemo predavanja in se marsikaj pametnega in kulturnega načinoma. Škoda, da smo prišli na vrsto prepozno, ker bodo kmalu pričela kmetijska opravila in bo težje obiskovati predavanja. Kmetijska predavanja so zelo koristna in zato bi jih moral obiskovati večje število kmetov kot dosedaj.

Sport v Dekonih

V nedeljo nam je koprski »Partizan« pripravil prijetno presenečenje. Priredil je telovadni nastop, ki je proti pričakovanju dobro uspel, zlasti glede pestrosti in dobre izvedbe. Posebno so nam ugajale mladinke v vajami na orodju in pionirji z razneterostmi. Največ pozornosti pri mamicah pa so vzbujali cibanci, ki so svojo točko res prisrnco izvedeli.

Akademija je pokazala, da se lahko z vestnim in vstrajnim delom mnogo dosegne. Koprskemu »Partizanu« je uspelo vključiti v svoje vrste širok krog mladih in se je v delu že krepko uveljavil. Želimo, da bi svoje uspehe še stopnjeval.

v zadnjem trenutku nbil s strelom v glavo. Dolores se je od strahu skoraj onesvestila.

Šele pod večer so napol mrtvi prispeali v bunglov. Humphreyeva Indija jih je sprejela z neprikritim veseljem. Bila je namreč v silnem strahu za svojim gospodarjem in njegovima gostoma. Brž jih je pripravila osvežujočo kopel in izdatno večero. Pri svojem pivu je bil zgovorni Britanec zopet mister Humphrey, medtem ko je Dolores zaspala na Ivanovem ramenu, da jo je moral odnesti v njuno spalnico.

Naslednje jutro je postal mister Humphrey še pred sončnim vzhodom dvojno volovsko vprego po avto. Ko je bilo sonce že visoko na nebuh, sta Ivan in Dolores še vedno spala v tesnem objemu pod mrežo zoper moskite.

4. poglavje

NA LOVU ZA TIGROM

Na svoje povabilo, — na lov na tigra —, mister Humphrey ni pozabil. Seveda je veljalo povabilo le za Ivana, za Dolores bi bil takle lovski pohod v džunglo le malce prenaporen in ne brez nevarnosti. Lovske puške je bil Ivan vajen že od rane mladosti. Takrat je bival še na farmi svojih staršev v Coosu v ZDA. S tamkajšnjimi loveci se je kljub svojim mladim letom udeleževal lova na razne divjine. Zato je imelo povabilo zanj tisti posebni lovski čar, ki mu ni mogel odoleti.

Tudi če bi ga Dolores še tako milo prosila, naj ostane pri njej, bi naletela na gluha učesa, čeprav bi ji sicer izpolnil vsako željo. Z vso stvarjo ni bilo več mogoče odlašati, ker se je bližal čas jesenskega deževja, ki bi prekrižal vse lovске načrte.

Nekaj dni po brodolomu v džungli sta nekega jutra, še preden je vzšlo sonce, oddržala oba loveca v Fordu proti severovzhodu. Pot ju je vozila mimo mnogih indijskih selšč in preko številnih izsušenih potokov. Navzite slabi cesti

KOMEN

Organizacija AFŽ je dne 7. marca priredila predstavo, ki je dobro uspelo. Gledali smo igro »Vukašin« in poslušali zbor AFŽ, moški in ženski pevski zbor. Zbor je zelo uspešno vodil Mirk Duge. S tega mesta se mu zahvaljujemo za pozitivno prizadevnost. Lepo je zapeč tudi gimnazijski pevski zbor pod vodstvom prof. Medje. Veliko pozornost je vzbudil cibancič iz otroškega vrta, ki je zapeč več pesmi, in katerih je posebno ugajala »Barčica«.

Da je prireditev tako lepo uspešna, je zasluga pozitivno predsednice AFŽ tov. Anice Godrič. Po končani prireditvi je bil družbeni večer. — mi —

Novice iz Cerknica

10. aprila bo poteklo deset let od smrti tovarša Ludvika Lovko, ki so ga umorili belogardisti. Zveza borcev v Cerknici pri Rakeku bo na mestu, kjer je bil ubit tov. Lovko, postavila lep, tri metre visok spomenik. Stal bo ob cesti Rakek-Cerknica blizu vasi Podskrajnik. Strošek zanj pa bo nosila Zveza borcev Cerknica.

☆

Dela pri gradnji zdravstvenega doma dobro napredujejo. Upamo, da bo letos stavba že izročena svojemu namenu.

Kmalu bodo zaključena dela za prizidavo enega razreda osnovne šole. To bo precej olajšalo stisko za učilnice, ki smo jo imeli do sedaj.

☆

Poznamo, da je naša dramatska družina ozivila. Zdaj študira igro »Dobri vojak Švejk«, za katero vladata med ljudstvom veliko zanimanje.

☆

Učenci prvega razreda osnovne šole in otroci, ki hodijo ob četrtekih poslušat pravljice, so imeli pravljicno otroško maskarado in so bili nato pogostočeni. Po prireditvi so šli na krajši pohod po trgu.

Lovska družina v Cerknici je priredila veliko maškaradno zabavo v kulturnem domu.

☆

Prejšnji četrtek je imel OORK Cerknica redni občni zbor. Ob tej prilnosti je razdelil precej oblik in obutve. L. G.

RADIO · OGLASI · OBJAVE

SOBOTA, 13. III.: 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.15 Šport doma in po svetu; 14.40 Pomladne pesmi poje komorni zbor iz Trsta; 17.45 Dalmatinske narodne pesmi; 18.15 Zabavni orkestri; 21.00 Od melodije do melodije; 21.30 Izbrano cvetje z domače grede; 22.00 Z mikrofonom po Primorski — Tomaj.

NEDELJA, 14. III.: 8.30 Za naše kmetovalce; 9.15 Mladinska oddaja; 13.45 Glasba po željah; 15.00 Z mikrofonom po Primorskem; 16.30 Nedeljski promenadni koncert — skladbe J. Straussa ob 150. letnici rojstva skladatelja; 18.30 30' razpoloženja; 22.15 plesna glasba. PONEDELJEK, 15. III.: 11.00 Popularne orkestralne skladbe; 11.30 Našen ženam; 14.30 Obzornik; 14.40 Tekmovanje mladih in otroških zborov Primorske; 17.00 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SREDA, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00 W. A. Mozart »Beg iz Seraja«, opera v 3 dejanih. SРЕДА, 17. III.: 11.00 Šolska ura; 13.45 Lahka in zabavna glasba; 14.30 Od melodije do melodije; 17.45 Z narodno pesmijo po Jugoslaviji; 18.15 Balade, etude, mazurke, in valčke F. Chopina bo izvajal pianist W. Baumaus; 18.40 Žabaval vas bo B. Adamič; 20.00

TELESNA-VŽGOJA

Planica je pripravljena

Te dni bodo oči vseh jugoslovenskih športnikov in tudi vsega športnega sveta uprte v Planico. S skoki na veliki moderni 120 meterski skakalnici bodo proslavili 20 letnice planičke skakalnice, kjer je človek prvikrat prelepot s smučami razdaljo 100 metrov. Zanimanje za tekmovalje je ogromno. Organizacijski komite je prejel prijave najboljših skakalcev iz Finske, Norveške, Svedske, Švicarske in Avstrije. Naši reprezentanci bodo določili tuk pred začetkom tekmovalja. V poštov prihajajo predvsem Polda, Finžgar, Adlešič, Rogelj, Saksida, Gorišek, Zidar, Gašperšič in Krznarič. Otvoritveni skok je graditelj skakalnice ing. Bloudek zaujal našemu najbolj izkušenemu skakalcu Rudiju Finžgarju, ki je skočil 101,5 m.

Dež in slabo vreme je pozročilo organizatorjem precej skrbi. Toda v začetku tedna je zapadlo 30 cm nevega snega in v Planici je zopet vse v redu. Sneg je dober in delavec dela z zavihanimi rokavi. Pomaga jo jem tudi enote JLA. Edino, kar bi lahko preprečilo gledalcem užitek, je dež. Sicer bodo prišli v polni meri na svoj račun. Na skakalnici bodo dosegli daljave okrog 120 metrov, toda nekateri optimisti upajo, da se bo najboljšim posrečilo približati se tudi znački 130 metrov. Toda o tem govoriti je še prezgodaj.

Naši bralci bodo gotovo z zanimanjem prebrali nekaj besed o zgodovini smučskih skokov. Prve tekme so bile na Norveškem že pred 100 leti. Takrat so zabeležili daljino 15 do 20 metrov. Nekaj let pozneje je slavni Nordheim skočil 30 metrov. Dolgo časa ni bilo nikogar, ki bi ta rekord izboljšal. Šele leta 1900 je Norvežan Tandberg skočil 35 metrov.

Vse do leta 1934, ko je jugoslovenski ing. Stanko Bloudek zgradil veliko planičko skakalnico, so se gibali svetovni rekordi od 60 do 70 metrov. Takrat še nobeden ni mislil, da more človek preleteti s smučmi 100 metrov. Zato je ves svet presenečen obstal, ko je 15. marca 1936 Avstrijev Bradl na planički skakalnici prvi na svetu dosegel dolžino 100 metrov. Mnogi so takrat mislili, da gre za novinarsko senzacijo. Toda kaj kmalu so se morali prepričati o nasprotnem. Leto za leto so v Planici izboljševali rezultate, takrat je polnih 16 let uživala slavo »čudežne« skakalnice. Najdaljši skok na njej je postal Švicar Tschanner, ko je leta 1947 skočil 120 metrov.

Leta 1950 so v Obersdorfu v Zap. Nemčiji zgradili novo skakalnico, ki je 7 metrov višja od planičke in ima tudi strmejši zalet, saj dosežejo smučarji na njej brzino nad 110 km na uru. Tam so dosegli še boljše rezultate kakor v Planici. Leta 1951. je Finec Tauno s skokom 139 metrov dosegel nov svetovni rekord, ki ga do danes še ni nihk prekosi. Seveda je vprašanje, če je to že končna meja smučarskih poletov. Najbrž ni, ker smo prav te dni slišali, da grade Avstrije novo ogromno skakalnico, ki bo dopuščala skoke do 150 metrov. Pa tudi našo Planico bodo še izboljšali, tako da bodo možni skoki celo nad 140 metrov.

Pionirske smučarske tekme v Idriji

Nedavno je priredil Pionirski svet v Idriji smučarske tekme za vse pionirske odrede svojega okoliša, katerih se je udeležilo nad 60 izbranih pionirjev in pionirk, ki so bili razdeljeni na starejše in mlajše. Tekme so pokazale, da imamo v naših najmlajših odličen smučarski kader, ki ga bo treba samo pravilno voditi in bo kmalu lahko zamenjal starejše smučarje in dosegel tudi lepše uspehe. Posebno lepe uspehe so dosegli otroci iz Vojskega, kjer ima smučarstvo najstarejšo tradicijo. Vojškarji so tudi odnesli večino nagrad in so dosegli v skupnem plasmanju 120,5 točk ter so prav male zaostali za osnovno šolo iz Idrije, ki je z večjim številom tekmovalcev lahko dosegla 129,5 točk. Slabše se je takrat odrezala naša gimnazija iz

Idrije, ki je dosegla samo 82,5 točk. V tekih so postali prvaki: Skok Anica iz Hvala Jožica iz Vojskega, Knap Silvij iz Idrije ter Vončina Adalbert iz Vojskega. V slalomu pa so postali prvaki: Skok Anica iz Vojskega, Skok Ludovika iz idrijske gimnazije, Frelik Franček iz idrijske gimnazije in Logar Peter prav tako iz idrijske gimnazije.

L. S.

Ustanovitev šahovskega odbera v Tolminu

Nedavno so ustanovili okrajni šahovski odbor za tolminski okraj, ki bo imel začasno svoj sedež v Idriji. Za predsednika so izvolili Danila Severja, za tajnika Srečka Logarja in za tehničnega vodjo Toneta Troho. V odboru so za zdaj le tri društva iz Tolmina, Idrije in Cerknega, sklenili pa so, da bodo kralji pričetili še Kobard in Bovec. Potrdili so tudi sklep, da bo letosne prišolsko šahovske prvenstvo v Novi Gorici, okraju šahovske prvenstvo Tolminškega pa v Idriji v okviru Idrijskega tedna.

Po občnem zboru, ki se ga je udeležil tudi tajnik šahovske zveze Slovenske Kapus, je državni prvak veljemester Vasja Pirc odigral simultanko z 41 nasprotniki. Pirc je 35 partij dobil, 4 izgubil in 1 remiziral.

☆

Pretekli teden je gostoval v koprskem okraju drugoplaščani na letosnjem državnem šahovskem prvenstvu, mednarodni mojster Bratlav Rabar. V soboto popoldne je odigral simultanko s koprskimi ša-

histi, med katerimi je bila velika večina pripadnikov JLA. Po skoraj peturni borbi je mojster od 37 partij odločil v svojo korist 33. 3 partije je remiziral in eno izgubil. Zmagal je polkovnik Zgonjanec, remizirali pa so Omladič, Žekar in Hile.

☆

V nedeljo je odigral Rabar simultanko v Portorožu, kjer se je srečal na 31 deskah z igralci Pirana, Portoroža in Sečovelj. V štirih urah je mojster 27 partij dobil, eno izgubil in tri remiziral. Rabarja je premagal major Zeberica, remizirali pa so Hajdarovič, Krečić in Rutar.

☆

Plesna šola v Kopru

Telesno-vzgojno društvo »Partizan« Koper je začelo v malih dvoranih Koprskega gledališča s plesno šolo. Plesne vaje bodo vsako soboto od 15. do 19. ure pod stalnim nadzorstvom članov uprave »Partizan«. Vaje bo vodil tov. Ivan Cotič telovadni učitelj iz Izole, ki je bil na tečaju pri znanih plesneh mojstru Jenku v Ljubljani. Vabljenja je predvsem mladina višjih razredov srednjih šol, pa tudi vsi drugi, ki se zanimajo za plesno kulturo in etiketo.

V ačetku marca je imelo društvo za telesno vzgojo v Novi Gorici svoj redni občni zbor, ki se ga je udeležilo okrog 300 članov in simpatizerjev ter predstavniki ljudske oblasti. Prisostvovali so tudi gojeni industrijske šole in dijaki iz dijaskega doma, ki so se ob tej priložnosti vključili v društvo.

Iz poročil in diskusij je bilo razvidno, da je v Novi Gorici, ki steje nad 7000 prebivalcev, najbolj pereče vprašanje telovadnice. Lani so se moralni telovadci trikrat schiti, ker niso mogli najti prišernega prostora. Ob vsem tem se upravčeno sprašujejo, zakaj se vedno najdejo sredstva za gostilne, trgovine, hotele in druge lokale, za telesno vzgojo pa ni razumevanja?

Klub vsemu pa moramo poudariti, da se mladina in pionirji z velikim veseljem udeležuje telovadnih vaj, čeprav so telovadni rekvizi zelo pomajkljivi. Lani je MLO Nova Gorica sicer prispeval nekaj sredstev, ki pa so bila minimalna. Tudi podjetja se niso najbolje odrezala. Mnogokrat so moralni posamezniki sami kniti stroške za vožnje za razna tekmovalja. Velika izguba za društvo je bil tudi hod vaditelja Jožeta Puca.

Telovadnih vaj se udeležuje 229 telovadcev, od tega 33 članov, 53

mladincev in mladišč in 141 pionirjev in pionirke. Društvo goji lahko atletiko, smučanje, odbojko, namizni tenis, plavanje, kajak in druge panoge. Prizadevanja vaditeljev in članov so bila kronana z uspehom, saj je Jani društvo osvojilo v imogobu v Skopju prvo mesto. Udeležili so se tudi raznih akademij in tekmovanj, ma katerih so dosegli dobre rezultate.

In načrtih za prihodnost je na prvem mestu graditev moderne telovadnice v bližini staciona Branika. Stroški bodo veliki, saj je predvideno v načrtu okrog 20 milijonov dinarjev. Če bodo vse obljube izpolnjene, bodo začeli z gradnjo že v maju.

Po zboru je bila telovadna akademija, na kateri so nastopili člani, mladina in pionirji. Na več odrabovanja sta žela brata Puca. Upajmo, da bo letos delo Partizana še uspešnejše, saj mu je obljubljena večja pomoč. Samo predsednik MLO je obljubil 10.000 mesecne podpore, kar je za nad 100 odstotkov več kot lani.

Tolminske Partizane je najboljši v okraju

Pred dnevi je bil v Tolminu občni zbor Partizana, na katerem so pregledali enoletno delo. Društvo je med najboljšimi v okraju, kar je precejšnja zasluga pozrtvovalnega predsednika Vinka Kramarja. Lani je število članstva naraslo od 50 na 219. Večina novih članov je iz vrst mladine, ki se aktivno udejstvuje v vseh športnih panogah. Za uspehe društva imajo precej zaslug dajali učitelji, ki predvsem pomagajo na strokovnem področju. V dvomesecnem tekmovalju je društvo odneslo prvo mesto v okraju. njegovih članov pa so z uspehom nastopili tudi na raznih akademijah in drugih prireditvah. Slabši rezultati so bili le pri udeležbi mladine na raznih tečajih, ker nekatera podjetja niso pokazala dovolj razumevanja glede dopustov.

Tolminski Partizan se bori s precejšnjimi finančnimi tečavami, ki pa so jih marsikaj premostili prav s pozrtvovalnostjo članstva. Tako so lani iz starih ruševin preuredili lepo telovadnico, ki se je poslužujejo tudi šole. Nabavili so si tudi najpotrebnnejše rekvizite.

V zimski sezoni so organizirali smučarska tekmovalja in razne izlete ob veliki udeležbi članstva. Zelo aktivne so tudi druge sekცije, zlasti odbojkaška, nogometna, košarkaška, namizni teniška, lahko atletska in kolesarska. V okviru dvomesecnega tekmovalja je sodelovalo nad tisoč mladincev in mladišč iz okoliških vasi.

S. A.

Odredova usoda za zeleno mizo

V nedeljskem kolu državnega nogometnega prvenstva je slovensko nogometno občinstvo z največjim zanimanjem pričakovalo rezultat srečanja med ljubljanskim Odredom in skopjanskim Vardarjem. Poraz v tej tekmi bi pomemnil, da je usoda slovenskega predstavnika dokončno zapečatena. Odredovci so bili skoraj vso tekmo v premoči in tudi dosegli po Toplaku vodilni gol, ki ga pa sodnik ni priznal. Vardar je le redko prišel pred gol domačinov, vendar se mu je v drugem polčasu iz hitrega predora posrečil gol, ki mu je prinesel obe točki. Gledalci so ob koncu tekme energično protestirali proti sodniku, ki je zakrivil več grobih napak. Vodstvo Odreda pa je takoj vložilo protest za razveljavitev tekme. Kot vidimo, se bo usoda Odreda odločala za zeleno mizo.

V primeru, da tekmo priznajo, nima Odred miti najmanjih praktičnih izgledov, da ostane v zvezni ligi.

☆

Nogometno prvenstvo Jugoslavije bodo sedaj za tri tečne prekini, ker igra naša državna reprezentanca kvalifikacijski tekmi za svetovno prvenstvo z Grčijo in Izraelom. Čudno se nam zdi, da niso vzel v poštev pri sestavi reprezentance Toplaka, ki je v izredni formi, dočeli pa so na primer Mitiča, ki s svojo igro v zadnjih mesecih tega vsekakor ni zaslužil.

Vaš Vane

Zimsko veselje na Črnem vrhu pri Idriji

BARBA VANE PRAY!

Tako vam povem veselo novice, da vse se z Judo na občnem zboru v nedeljo popolnoma »poglihal« v vsakem pogledu. Sklemila je, da jū bom nekaj malega vrnil v šestih mesecih. Vse ostalo mi je oprostila. Toda reči moram, da sem se tega občnega zobra meznamsko bal. V ponedeljek, na dan ženskega praznika, me je vzela s sabo v Koper. Gostila in napočila me je, da je bilo veselje. Še danes se mi vrli v želenju. V hotelu Triglav me je predstavila svojim znankam, potem smo pa plesali moderne in starinske do pozno pomoči. Ko smo odhajali domov v večji družbi, sem ji srečano obljubil, da je na bom več ogovarjal in zbadal, da jo bom poslušal, kakor so spodobi naprednemu zakonskemu možu. Ko smo odhajali domov v večji družbi, sem ji srečano obljubil, da je na bom več ogovarjal in zbadal, da jo bom poslušal, kakor so spodobi naprednemu zakonskemu možu. Mojo ponajboljšo je drugi dan takoj nagradila s tisočkom, ko sem rekel, da moram iti po svojem »meščirju« na Kras in drugo kraje, kjer so me dopisniki nestrenopričakovani.

Še to moram povedati, da sem šel v nedeljo popoldne ves ves peč k Sv. Antonu, kjer so gostovali igralci prosvetnega društva iz Sv. Petre Nove Vasi z Miklovo Zalo. Igralcem moram na tem mestu izreči javno pohvalo, ker so se zares odrezali. Toda žal mi je, da nisem vzel s seboj malo masti, da bi namazal avtomatične tečaje na vratih domovane, ki so ves čas tako škrpala, da je šlo vsem na žive. Škrpala pa pa zradi tega, ker so nedisciplinirani ljudje, ki ne spadajo sploh na predstave, ne prestano hodili ven pa noter.

Še nekaj sem zvedel v Sv. Antonu, da so namreč na zadnjem sestanku Socialistične zveze obirali in ogovarjali nekakšne stojice, ki da baje odjedajo domačinom kruh. Takšno šepelanje o stojicah se je

precej razpalo ne samo v Sv. Antonu, ampak tudi po drugih vasah. Vse kar mi iz domačega brloga, so »Kranjci«. Tako modrijejo in pri tem mislijo, da so iznasi penicilin, kui bo ozdravil vse gospodarske in špekulantke potrebe Antončanov. Kaj bi šele imeli govoriti o stojicah Ljubljancem, ki jih je danes dvakrat več kot pred vojno? Pa Tržačami, saj mi na Primorskem družine, ki ne bi imela vsaj po enega člena, ki je postal Tržačan. Jaz pravim, da Slovenci nismo in ne moremo biti tuji na svoji zemlji, pa naj smo v Sv. Antonu, Celju, Novem mestu, Jesenicah, Trstu ali kjerko drugje. To je naša skupina domovina, tuji smo pa s kravjo borbo odpravili v našo zemljo za vse večne čase. Kdor tako govoriti, se mi zdi podoben Obrovčanom pred sto leti, ki ne bi bili za vse na svetu pustili, da se kak domač fant razgleda in poroči z lepo v pridno dekllico in Golca, ki je oddaljen samo 4 kilometri.

Ko sem se vrnil proti Koprju, sem se seveda po starci navadi ustvaril v gostilni pri bivši koprski postaji, da bi videl kakšnega znance in da si zmodam jezik. Nasel sem med drugim tudi starega prijatelja, ki šofira pri Slavniku. Narocil si je 20 kg salame, pošteno olupljene. Stvar se mu je zdela zelo sumljiva, pa je šel pogledat v kuhinjo, kakšno tehnico imajo. Zahvalil je, da bi tehnico pregledali, ker je ugotovil,

da je leperska, toda zgornji gostilničar ga je z lepotom maniro postavil pred vrata, češ da nima nica cesar iskat v kuhinji. Šofer mi je povedal, da sta si gostilničar in vraga velika prijatelja. »Vagan namreč ne slepari, ampak samo pogaja gostilničarjev misli in želje.«

V torki sem se odpravil z avto-